

Monitor Sociaal 2021

Alblasserdam

START

Klik op
START

Onderzoekcentrum
Drechtsteden

Partner voor bestuur en beleid

Inhoudsopgave

Klik op de
icoontjes en
ga direct
naar...

Samenvatting

Eigen
kracht

Sociaal
netwerk

Bijlagen

Mantelzorg

Vrijwillige
inzet

Terug naar
inhoudsopgave

Inleiding

Participatie

Effect van
Corona

Over ons

Inleiding

Inleiding

Voor u ligt de vierde editie van de Monitor Sociaal, een grootschalig vragenlijstonderzoek over de ervaringen van inwoners uit Alblasterdam op allerlei sociale onderwerpen. Bijvoorbeeld: Kunnen inwoners de dingen doen die zij willen, zijn zij lid van een vereniging en hoeveel inwoners bieden mantelzorg? De vragenlijst is ingevuld in april en mei 2021. Alle cijfers uit de Monitor Sociaal zijn gebaseerd op zelfrapportage. Het gaat om de beleving van de inwoners van 18 jaar en ouder. Voor registratiecijfers verwijzen we graag naar andere bronnen.

De Monitor Sociaal is uitgevoerd in alle zeven Drechtsteden gemeenten. Op verzoek van de gemeenten hebben we voor elke gemeente een eigen rapportage gemaakt, zodat de focus op de eigen gemeente ligt. In deze rapportage leest u de stand van zaken en de ontwikkelingen in de tijd voor Alblasterdam als geheel én per wijk. Waar relevant vergelijken we met landelijke cijfers of trends.

Decentralisaties van Rijk naar gemeenten

De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet traden op 1 januari 2015 in werking.¹ Deze wetgeving betekende een forse uitbreiding van de gemeentelijke verantwoordelijkheid op het gebied van de ondersteuning van mensen met een beperking, de hulp aan jeugdigen en ouders en de begeleiding van mensen met een arbeidsbeperking of afstand tot de arbeidsmarkt. Inwoners moeten de zorg krijgen die zij nodig hebben wanneer de eigen kracht en het eigen sociaal netwerk niet voldoende toereikend zijn. Daarom zullen wij – net als in 2017 – aandacht besteden aan de ervaringen van inwoners met zorg en zorgvoorzieningen in hun gemeente.

Ontwikkelingen & Coronapandemie

Naast de drie decentralisaties zien we de afgelopen jaren verschillende andere maatschappelijke trends, zoals het langer thuis wonen, van curatieve naar preventieve zorg en de vergaande digitalisering. Ook speelt de coronapandemie een rol. De pandemie begon in Nederland in februari 2020 en vanaf maart zijn maatregelen genomen tegen de verspreiding van het virus. Tussen april en mei 2021, de periode waarin het onderzoek is uitgevoerd, waren opnieuw verschillende maatregelen van kracht om de verspreiding van het virus tegen te gaan. Bijvoorbeeld de avondklok, een beperking van winkelopeningstijden en een verbod op samenkomsten en andere bijeenkomsten.

1: SCP (2020). *Sociaal domein op koers?*. p. 4-5

Inleiding

Uit cijfers van het centraal planbureau (CPB) blijkt dat de consumptie door huishoudens, export van goederen en investeringen enorm zijn gekrompen. Inmiddels trekt de economie weer aan en hebben meer mensen een baan en er zijn minder werklozen. Ook al deze ontwikkelingen zijn van invloed op de onderwerpen die in deze Monitor Sociaal aan bod komen. Waar nodig duiden we bepaalde significante ontwikkelingen op basis van de coronapandemie.

Demografische ontwikkelingen in Alblasserdam

De resultaten uit deze Monitor Sociaal en de ontwikkelingen ten opzichte van eerdere metingen kunnen we niet los zien van de bevolkingssamenstelling in Alblasserdam en veranderingen hierin. We schetsen hier daarom kort de demografische situatie en ontwikkelingen in Alblasserdam.

Op 1 januari 2021 telde Alblasserdam 20.137 inwoners. De leeftijdsgroep 0 t/m 19 jaar is goed voor 25% van de bevolking, 55% is tussen de 20 en 65 jaar oud en 20% is 65 jaar of ouder. Het aandeel 65+-ers neemt langzaam toe; in 2017 was dit 19,4%.

Ten opzichte van 2017 is de bevolking in Alblasserdam gegroeid met 0,6%. De Nederlandse bevolking groeide in deze periode met 2,3%. De bevolkingsgroei komt met name door natuurlijke aanwas; het aantal geboorten is groter dan het aantal sterfgevallen. Het migratiesaldo is negatief, het aantal mensen dat vertrok uit Alblasserdam is groter dan het aantal dat zich vestigde. Vanaf 2020 krimpt de bevolking hierdoor licht. De laatste Primos prognose (2021) voorspelt een bescheiden bevolkingsgroei de komende jaren. Het aandeel 65-plussers neemt naar verwachting toe tot 24,3% in 2040.

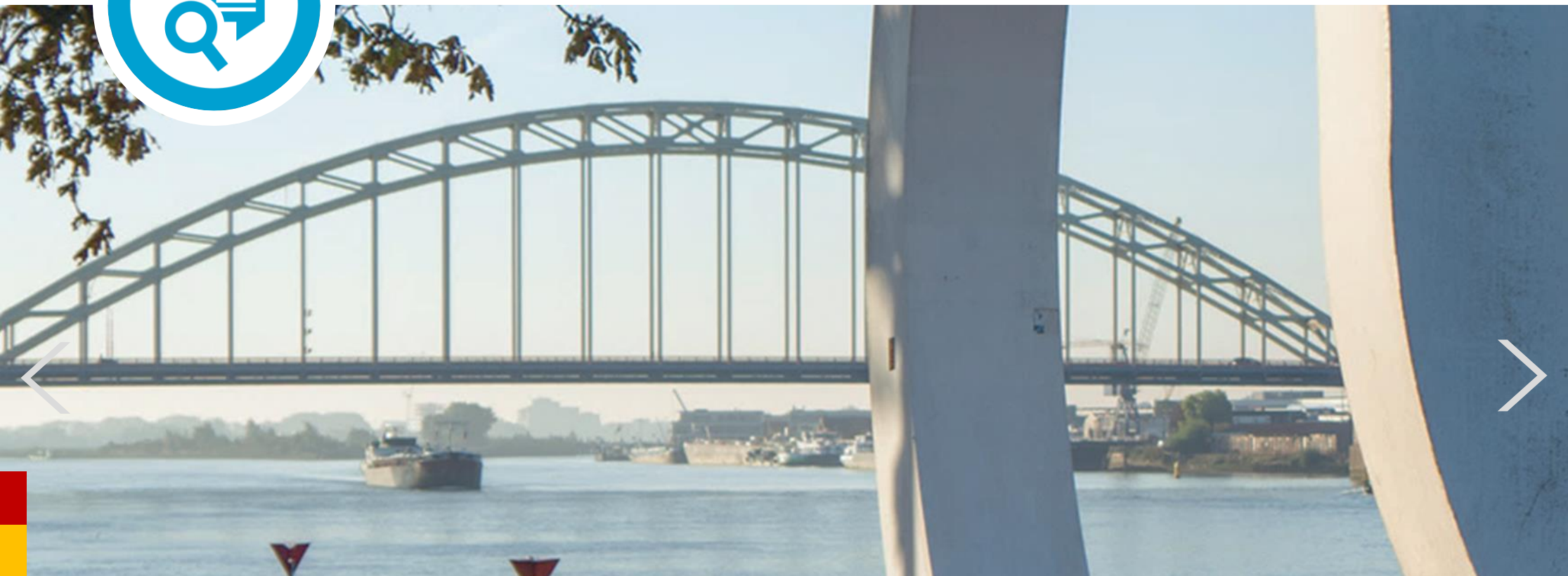
Leeswijzer

Deze rapportage is een doorklikbaar pdf-bestand. Op pagina 2 kunt u aanklikken welk onderwerp u wilt bekijken. Ook op andere plekken staan links waarmee u snel uitkomt bij de onderwerpen die u zoekt. Zo is elke pagina op zichzelf te lezen.

In de grafieken en tabellen staat aangegeven waar er sprake is van een noemenswaardig (= statistisch significant) verschil of ontwikkeling.

Een uitgebreide methodologische verantwoording vindt u in de bijlage. De belangrijkste cijfers per gemeente hebben we opgenomen in het [tabellenboek](#) in de bijlage (daar kunt u Alblasserdam met de andere zes Drechtstedengemeenten vergelijken).

Samenvatting

Samenvatting

Eigen kracht

- **Mate van eigen kracht:** De meeste inwoners van Alblasserdam beschikken over gemiddeld of veel eigen kracht. Een kleine groep (6%) heeft weinig eigen kracht. Dit komt overeen met 2017. Opleidingsniveau is de belangrijkste bepaler voor de mate van eigen kracht: hoe hoger de opleiding, hoe meer eigen kracht. Ook ervaren gezondheid en het al dan niet hebben van werk/studie hebben invloed.
- **Begrijpen brieven, formulieren en internet:** In het contact met officiële instanties heeft één op de zes inwoners (16%) vaak of altijd moeite met het via internet regelen van zaken. Daarnaast heeft 7% moeite met het begrijpen van brieven/formulieren. Deze laatste groep is nu kleiner dan in 2017 (11%).
- **Omgaan met problemen:** Vergeleken met 2017 zeggen iets minder inwoners om te kunnen gaan met onverwachte problemen (73%). De meerderheid van de inwoners kan zijn problemen zelf of met behulp van het eigen netwerk oplossen (91%), wat gelijk is aan vier jaar geleden.
- **Financiële zelfredzaamheid:** De financiële huishoudenssituatie van de meeste Alblasserdammers is in orde. Wel is er een kleine financieel kwetsbare groep die spaargeld moet uitgeven (5%) of schulden moet maken (1%). Dit komt overeen met de situatie in 2017.
- **Weg vinden naar professionele hulp:** Veel inwoners weten, indien nodig, de weg te vinden naar professionele hulp. Het meest bekend is men met het vinden van hulp bij psychische problemen (79%) en lichamelijke beperkingen (75%). Het minst bekend zijn instanties voor hulp bij problemen rond echtscheidingen (54%), maar deze bekendheid is wel toegenomen ten opzichte van 2017. Ook is de bekendheid toegenomen voor hulp bij schulden en opvoedondersteuning.

Sociaal netwerk

- **Aantal sociale contacten:** Een derde van de Alblasserdammers had, naar eigen zeggen, in het afgelopen jaar voldoende sociale contacten. Dit is een groot verschil met 2017, toen driekwart aangaf genoeg contacten te hebben. Het aandeel inwoners met onvoldoende sociale contacten is gegroeid van 6% in 2017 naar 28% in 2021. Zeer waarschijnlijk is dit een effect van de coronamaatregelen, waarbij mensen werd gevraagd hun sociale contacten te beperken.
- **Sociaal isolement:** Ook het aandeel inwoners dat (enigszins) sociaal geïsoleerd is, is toegenomen. In 2021 wordt 22% gekenmerkt als (enigszins) sociaal geïsoleerd, in 2017 was dit nog 13%.
- **Hulp van anderen:** Veel inwoners kunnen terugvallen op hun sociaal netwerk als het gaat om hulp op verschillende gebieden.
- **Relaties:** Zeven op de tien Alblasserdammers van 18 jaar en ouder hebben een relatie. Zij beoordelen hun relatie gemiddeld met een 8,5.
- **Ouderschap:** De meeste ouders met één of meer minderjarige kinderen zijn samen met de vader of moeder van hun kind(eren). Zij zijn over het algemeen tevreden over hun gezamenlijk ouderschap en geven hiervoor een 8,3. Gescheiden ouders (één op de acht ouders) beoordelen het gedeeld ouderschap met hun ex-partner met een 6,6 duidelijk minder goed.

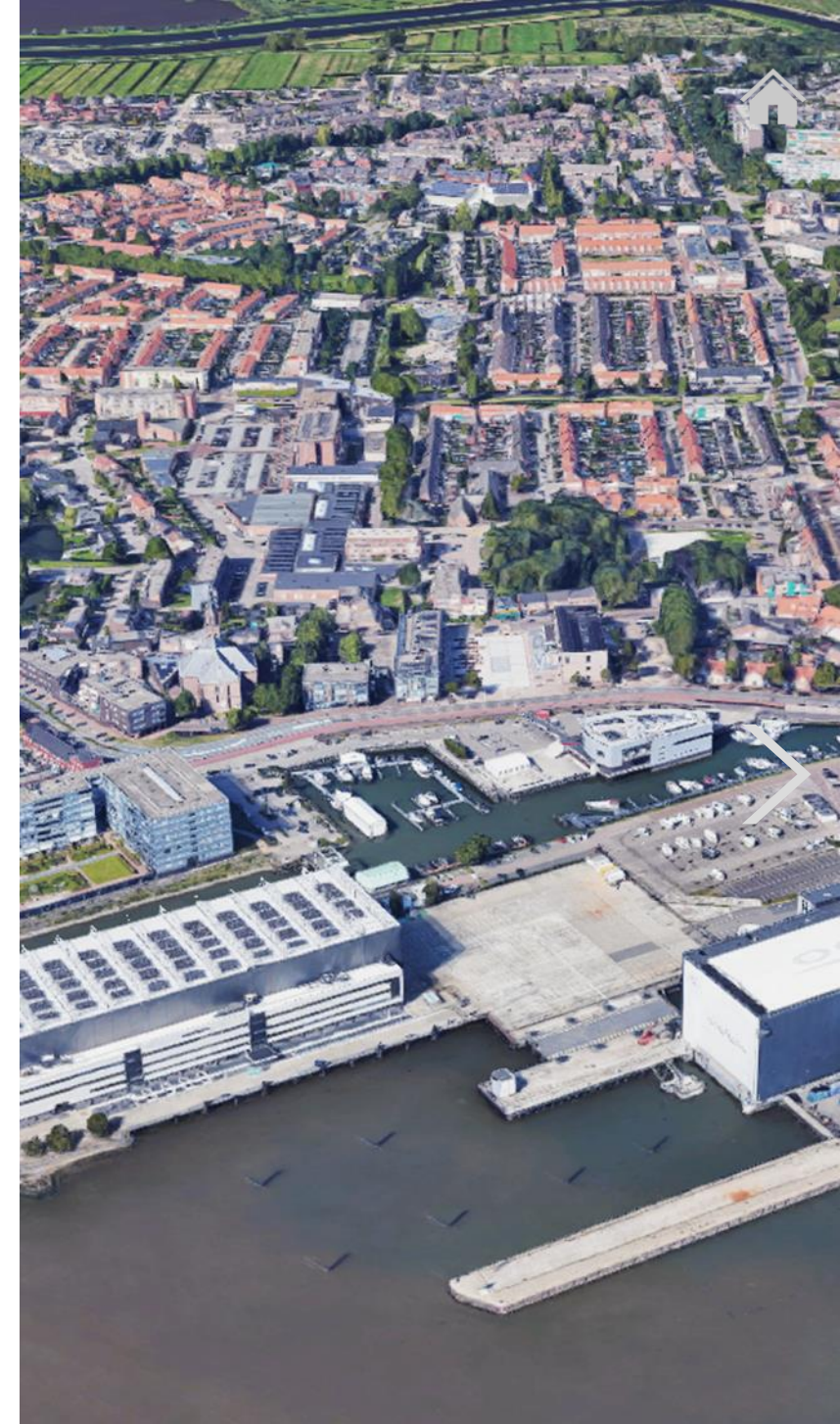
Samenvatting

Mantelzorg

- **Aandeel mantelzorgers:** Het aandeel mantelzorgers in Alblasterdam neemt langzaam af in de afgelopen vier jaar. In 2021 verleent 21% mantelzorg (minimaal 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden). In 2019 was dit 23%, in 2017 nog 27%. De meeste mantelzorgers zorgen voor één of beide ouders (48%). De groep mantelzorgers die intensief zorgt (meer dan 8 uur per week) is gehalveerd ten opzichte van 2017 en 2019 (van 22% naar 11%).
- **Soort mantelzorg:** De meeste mantelzorgers verlenen gezelschap en emotionele steun (72%). Ook ondersteunen veel mantelzorgers in het huishouden (58%).
- **Hulp van anderen:** Zes op de tien mantelzorgers krijgen hulp van anderen. Vier op de tien mantelzorgers staan er dus alleen voor, wat gelijk is aan voorgaande metingen.
- **Overbelasting:** Ruim een derde heeft in meer of mindere mate moeite met het combineren van de mantelzorgtaken met hun eigen dagelijkse activiteiten. Naar eigen zeggen is 2% overbelast geraakt. Dit is vergelijkbaar met 2017.
- **Bekendheid mantelzorgondersteuning:** De bekendheid met de verschillende vormen van mantelzorgondersteuning loopt uiteen. De dag/week van de mantelzorg is met 71% het meest bekend onder mantelzorgers, WoonCadans is het minst bekend (34%).
- **Gebruik mantelzorgondersteuning:** Het gebruik van mantelzorgondersteuning is beperkt, slechts 3% zegt hiervan gebruik te maken. Dit is niet anders dan in 2017 en 2019. De meeste mantelzorgers hebben geen behoefte aan (meer) ondersteuning. Zij redden het nog prima zonder ondersteuning / met de huidige ondersteuning die zij gebruiken of zeggen zich geen mantelzorg te voelen.

Vrijwillige inzet

- **Vrijwilligers:** Ruim een kwart van de Alblasterdammers heeft in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk gedaan. Dit is minder dan in 2017, toen 41% aangaf zich vrijwillig te hebben ingezet. Waarschijnlijk spelen de beperkingen tijdens de coronacrisis hier een rol.
- **Soort vrijwilligerswerk:** De meeste vrijwilligers zijn actief bij een godsdienstige of levensbeschouwelijke organisatie, een zorg-/welzijnsorganisatie of een sportvereniging.
- **Actief in de buurt:** Eén op de acht inwoners is in de afgelopen 12 maanden vrijwillig actief geweest in de eigen buurt. Dit is gelijk aan 2017.
- **Soort activiteiten:** Dit gebeurde meestal door buurtbewoners te helpen of de buurt schoon te houden/het groen bij te houden.

Samenvatting

Participatie

- **Mate van participatie:** De meeste inwoners van Alblasserdam hebben een hoge (31%) of gemiddelde (53%) score op de index Participatie. Eén op de zes Alblasserdammers heeft een lage score. Vergeleken met 2017 is de groep met een hoge score een stuk kleiner en zijn er meer inwoners met een gemiddelde of lage score. Ervaren gezondheid is de belangrijkste bepaler voor de mate van participatie. Hoe beter de ervaren gezondheid, hoe meer men participeert. Ook opleidingsniveau, leeftijd en het al dan niet hebben van een langdurige aandoening hebben hier invloed op.
- **Lidmaatschap vereniging of organisatie:** Vier op de vijf Alblasserdammers zijn lid van een vereniging of organisatie. Dit is gelijk aan 2017. Lidmaatschap van een kerk/moskee, van een bibliotheek en van een sportvereniging worden het vaakst genoemd.
- **Activiteiten doen:** Inwoners hebben in de afgelopen 12 maanden minder vaak activiteiten binnen verenigingsverband gedaan. Slechts 18% deed dit (heel) vaak, tegenover 41% in 2017. De groep '(bijna) nooit' is gegroeid van 35% naar 60%. De invloed van de coronamaatregelen is hier duidelijk zichtbaar. De mate waarin Alblasserdammers samen met anderen activiteiten buiten verenigingsverband ondernemen, bleef daarentegen hetzelfde als in 2017.
- **Sportfrequentie:** Vergeleken met vier jaar geleden is het aandeel inwoners dat in de afgelopen 12 maanden aan sport heeft gedaan, gedaald van 50% naar 43%.

Effect van de Coronacrisis

- **Invloed van de coronacrisis op werk:** De helft van de Alblasserdammers in de werkzame leeftijd behield zijn of haar werk in de coronacrisis. Slechts 6% raakte het werk kwijt.
- **Financieel:** Voor de meeste werkzame inwoners bleef de financiële situatie onveranderd in die periode (77%), 15% ging er op achteruit en een kleine groep van 8% ging er op vooruit.
- **Vrijwilligerswerk:** Voor driekwart van de Alblasserdammers veranderde hun inzet voor vrijwilligerswerk niet. Een op de vijf ging minder vrijwilligerswerk doen tijdens de coronacrisis en 6% deed juist meer dan daarvoor.
- **Aandacht voor anderen:** De helft van de inwoners gaf extra aandacht aan familie, vrienden of burens tijdens de coronacrisis.
- **Sociale contacten:** Het aantal contacten nam af sinds de vorige meting zagen we al hiervoor. Drie van elke vier inwoners vonden het moeilijk dat ze minder konden afspreken met familie en vrienden door de coronamaatregelen. Twee van de drie Alblasserdammers misten familie en vrienden om zich heen en een op de vijf gaf aan dat de kwaliteit van de contacten daar onder leed.
- **Eenzaamheid:** Vier op de tien inwoners voelden zich soms eenzaam in de afgelopen 12 maanden, nog eens 9% voelde zich vaak of altijd eenzaam. Ruim een derde geeft aan dat hij/zij zich vaker eenzaam voelde door de coronacrisis. Met name jongeren tussen de 18 en 34 jaar waren vaker eenzaam (47%).

Eigen kracht

Eigen kracht

Inleiding

Eigen kracht van bewoners wordt steeds belangrijker. Natuurlijk zijn er algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen, maar ook vanuit daar wordt ingezet op zoveel mogelijk eigen kracht. Het begrip eigen kracht kan op verschillende manieren worden ingevuld. De kern van eigen kracht ligt bij het 'zelf kunnen'. In dit onderzoek definiëren we eigen kracht als:

"de mate waarin iemand over middelen en capaciteiten beschikt om zich te redden in de samenleving. In hoeverre is men in staat om zelfstandig zijn of haar leven te leiden en om problemen op te lossen?"

De door ons samengestelde indexscore 'Eigen Kracht' geeft in één oogopslag een beeld van de eigen kracht van de Alblasserdammers. Daarna gaan we meer in detail in op enkele aspecten van eigen kracht.

Inhoudsopgave:

- [Indexscore Eigen Kracht](#)
- [Ervaren belemmeringen door beperking of ziekte](#)
- [Zelfstandig zaken kunnen regelen met instanties](#)
- [Probleemoplossend vermogen](#)
- [Financiële zelfredzaamheid](#)
- [Bekendheid met voorzieningen voor hulpverlening](#)

Klik op een hoofdstuk en ga direct naar...

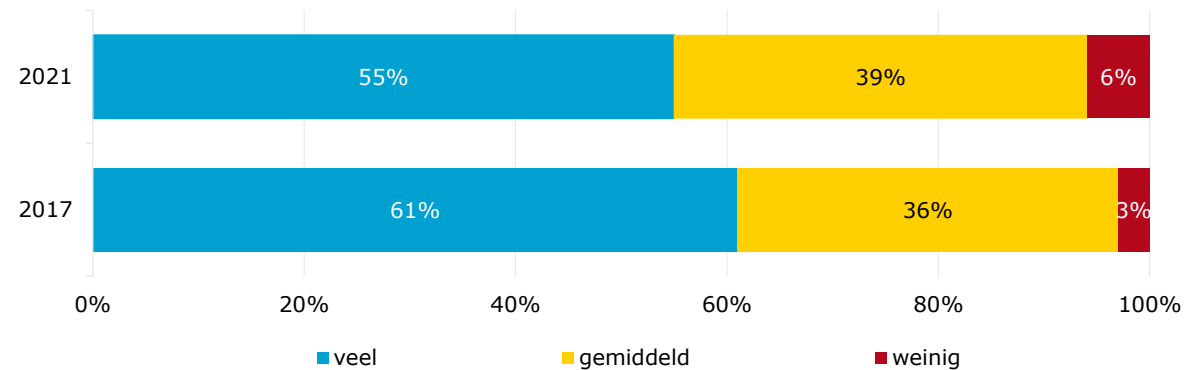

Eigen kracht

1.1 Index Eigen Kracht

Indexscore Eigen Kracht

In figuur 1.1 is te zien dat de meeste inwoners van Alblasserdam gemiddeld of veel eigen kracht hebben. De groep met weinig eigen kracht betreft 6% van de inwoners. Deze situatie verschilt niet noemenswaardig van 2017. Ook zijn er geen noemenswaardige verschillen tussen de wijken.

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Indexscore 'Eigen Kracht'

De indexscore Eigen Kracht geeft in één oogopslag een beeld van de eigen kracht van de Alblasserdammers.

Onderwerpen in de score Eigen Kracht:

- belemmering door beperking/ziekte;
- begrijpen van brieven en invullen van formulieren;
- omgaan met onverwachte problemen;
- financiële zelfredzaamheid;
- de weg weten te vinden naar instanties (indien nodig).

Toelichting: het gaat in dit onderzoek om zelfstandig wonenden van 18 jaar of ouder. Een uitgebreide beschrijving van de indexscore vindt u in de bijlage.

Eigen kracht

Tabel 1.1 Eigen kracht naar achtergrond-kenmerken (%)

	Score op index Eigen kracht		
	laag	gemiddeld	hoog
gemiddelde Alblasserdam	6	39	55
opleiding			
geen opleiding/basisonderwijs	31	59	9
vmbo, mavo, mulo, lbo/mbo1	8	46	46
mbo 2, 3 of 4/havo, vwo, hbs, mms	4	39	58
hbo/wo	1	27	72
ervaren gezondheid			
zeer goed	6	14	80
goed	2	34	64
gaat wel	9	56	35
(zeer) slecht	38	50	13
werk/studie			
ja	2	36	62
nee	16	45	39

Eigen kracht naar opleiding, ervaren gezondheid en werk/studie

Wat maakt dat iemand weinig, gemiddeld of veel eigen kracht heeft? In de tabel hiernaast staan de drie achtergrondkenmerken die het meest bepalend zijn voor de mate van eigen kracht van Alblasserdammers, in volgorde van belangrijkheid.

Opleidingsniveau is de belangrijkste bepaler voor de mate van eigen kracht. Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe meer eigen kracht. Zo heeft één derde van de laagst opgeleiden (31%) een lage eigen kracht; bij hbo/wo opgeleiden betreft dit slechts 1%.

Ervaren gezondheid is de tweede bepalende factor voor de mate van eigen kracht. Hoe beter iemand zijn eigen gezondheid ervaart, hoe meer eigen kracht hij/zij heeft. Van de inwoners met een zeer goede ervaren gezondheid bijvoorbeeld, heeft 80% een hoge score op index 'Eigen Kracht', tegenover slechts 13% van de Alblasserdammers met een (zeer) slechte ervaren gezondheid.

Tot slot zien we de invloed van het al dan niet hebben van werk of studie. Alblasserdammers die werken of een studie volgen hebben duidelijk meer eigen kracht dan Alblasserdammers zonder werk/studie.

In tabel 1.1 ziet u alles op een rij:

- Hoe hoger de opleiding, hoe meer eigen kracht.
- Hoe hoger de ervaren gezondheid, hoe meer eigen kracht.
- Inwoners met werk en/of een studie hebben meer eigen kracht dan inwoners zonder werk/studie.

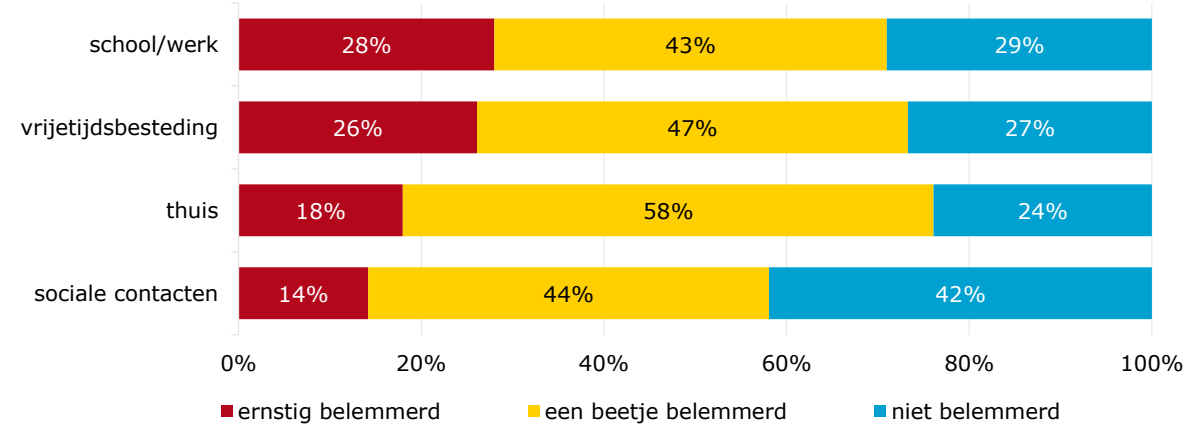
Eigen kracht

Belemmering door beperking of ziekte

Het grootste gedeelte van de inwoners uit Alblasserdam omschrijft hun gezondheid als (zeer) goed (66%). Een derde (33%) zegt één of meer langdurige ziekten, aandoeningen of beperkingen te hebben. Ook ouderdomsklachten en psychische klachten tellen hierbij mee*. In hoeverre dat belemmeringen met zich meebrengt ziet u in figuur 1.2 voor vier verschillende gebieden. Het leidt met name tot ernstige belemmeringen voor school/werk en vrijetijdsbesteding, maar ook voor sociale contacten speelt het een rol. De mate waarin Alblasserdammers zich beperkt voelen vanwege langdurige ziekten, aandoeningen of beperkingen is niet veranderd t.o.v. 2017.

* Voor een overzicht van het aantal mensen met beperkingen in deze regio verwijzen we naar de Gezondheidsmonitor van de Dienst Gezondheid & Jeugd: <https://www.hoegezondiszhz.nl/dashboard/dashboard4/beperkingen-en-aandoeningen>

1.2 Mate van belemmering in vier situaties

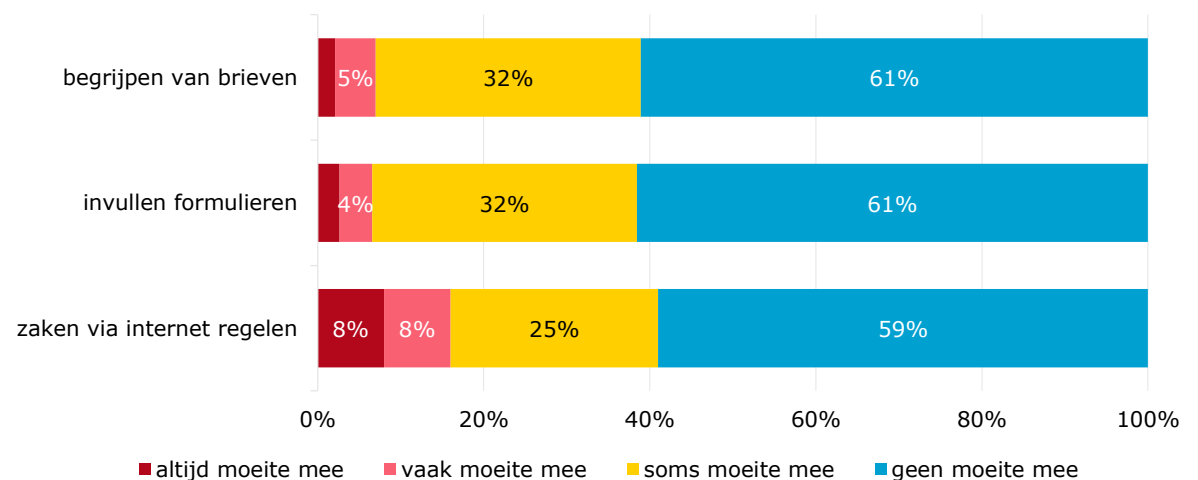
Toelichting: % van mensen met één of meer langdurige ziekten, aandoeningen of beperkingen

Begrijpen van brieven en formulieren

Vanuit officiële instanties worden er regelmatig brieven en formulieren verzonden. Deze zijn niet voor iedereen altijd even makkelijk te begrijpen; één derde van de Alblasserdammers (32%) heeft hier soms moeite mee. De groep Alblasserdammers die hier vaak of altijd moeite mee heeft, bedraagt nu 7% en is iets kleiner dan in 2017 (11%).

Door de digitalisering kiezen instanties er vaker voor om bewoners hun zaken via het internet te laten regelen, bijvoorbeeld bij banken, de Belastingdienst en de gemeente. Hier geldt een kwart van de Alblasserdammers het weleens lastig vinden om dit soort dingen zelf via internet te regelen (25%). Eén op de zes Alblasserdammers (16%) vindt dit zelfs vaak of altijd lastig. Dit komt overeen met de situatie in 2017.

1.3 Zelfstandig zaken kunnen regelen met instanties

Eigen kracht

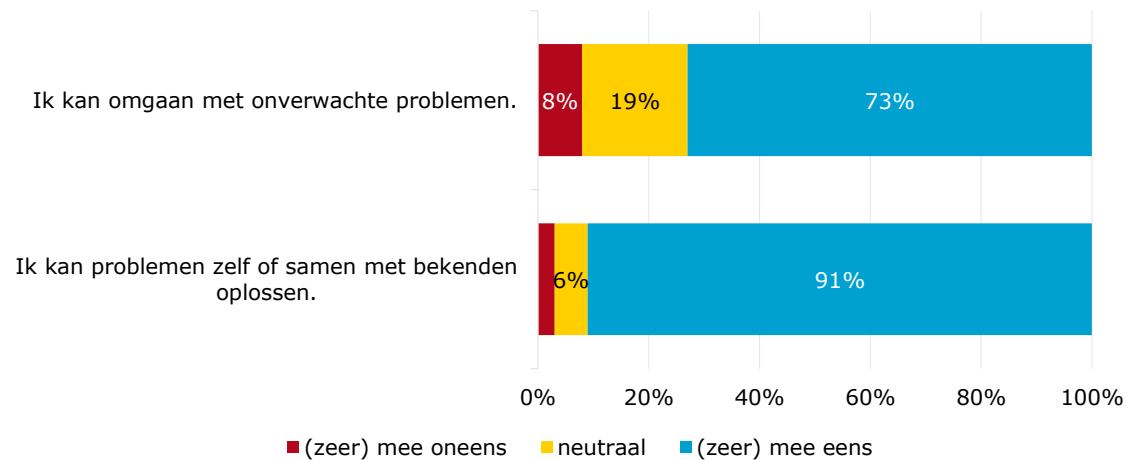
Probleemoplossend vermogen

Iedereen komt in zijn of haar leven – in meer of mindere mate – problemen tegen, maar niet iedereen gaat hier op dezelfde manier mee om. Drie kwart van de Alblasserdammers heeft een goede mentale weerbaarheid in de zin dat zij kunnen omgaan met onverwachte problemen. Dit is iets minder dan in 2017.

Negen op de tien inwoners zeggen problemen zelf of samen met bekenden (eigen sociaal netwerk) op te lossen. Dit laatste was ook in 2017 het geval.

Deze situatie verschilt niet noemenswaardig tussen de wijken.

1.4 Probleemoplossend vermogen

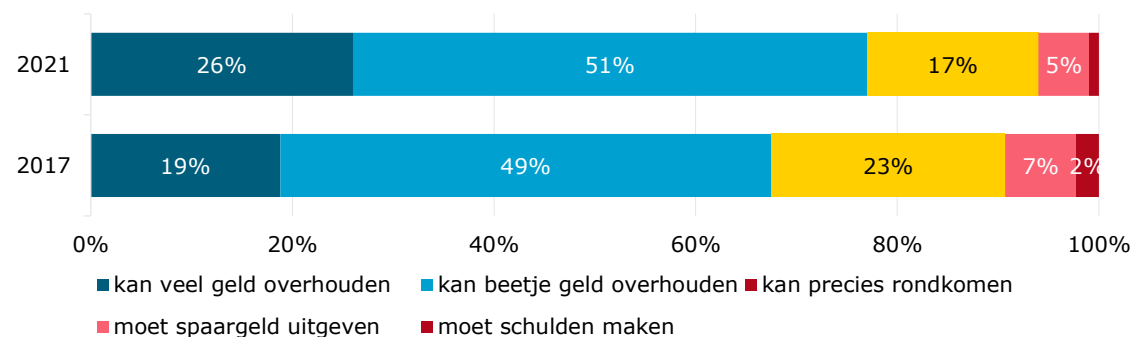

1.5 Financiële zelfredzaamheid

Financiële zelfredzaamheid

Hoewel de financiële gezinssituatie van de meeste inwoners in Alblasserdam in orde is, is er een kleine financieel kwetsbare groep die spaargeld uit moet geven (5%) of schulden moet maken (1%). Dit komt overeen met de situatie in 2017. De situatie in de verschillende wijken komt overeen met het gemiddelde van Alblasserdam.

Voor het merendeel van de Alblasserdammers heeft de coronacrisis geen invloed gehad op hun financiële zelfredzaamheid, maar één op de zeven (15%) inwoners heeft wel een verslechtering ervaren. U leest het in het [Coronahoofdstuk](#)

Eigen kracht

1.6 Professionele hulp kunnen vinden indien nodig

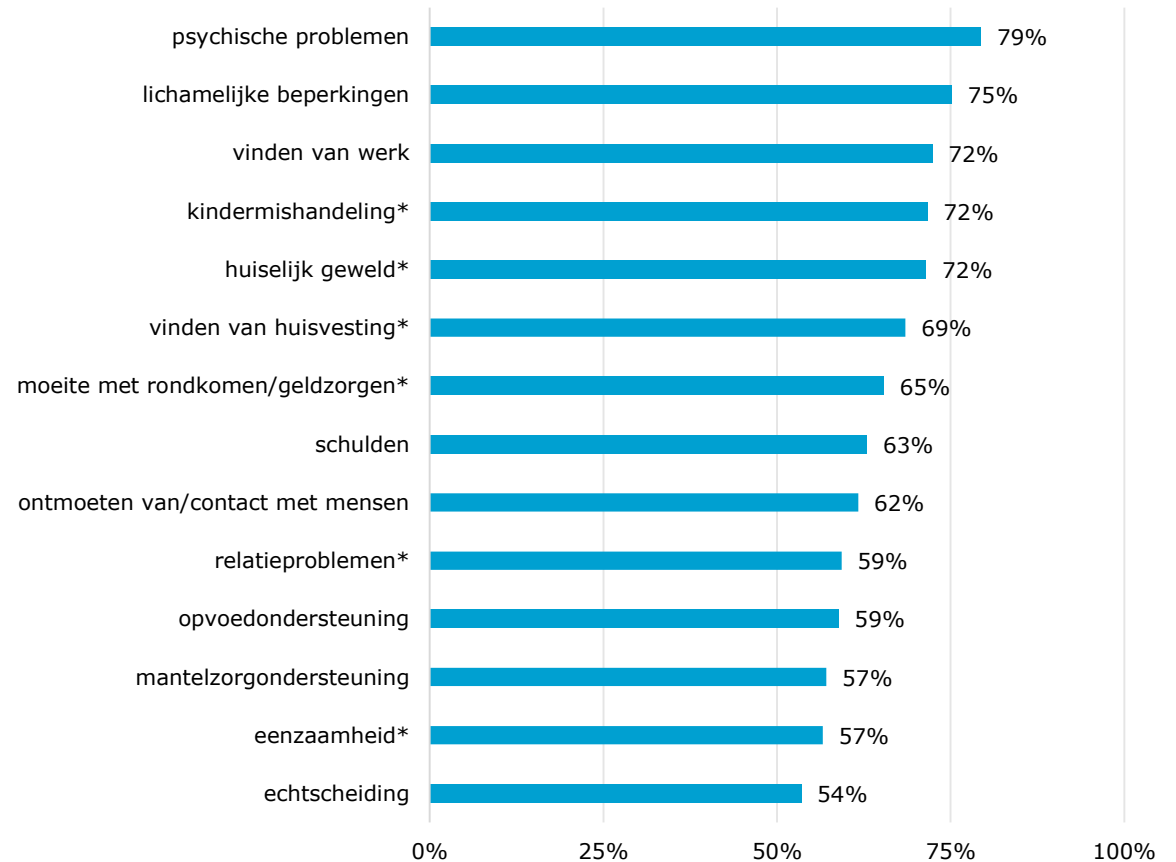
Weg vinden naar professionele hulp

Eigen kracht heeft ook te maken met, indien nodig, de weg weten te vinden naar professionele hulp. Op verschillende gebieden is uitgevraagd of mensen weten waar ze terecht kunnen in het geval dat zij hulp nodig zouden hebben.

In Alblasterdam weten inwoners vooral de instanties op het gebied van psychische problemen (79%), lichamelijke beperkingen (75%), het vinden van werk (72%) en huiselijk geweld (72%) goed te vinden. Het minst bekend zijn instanties voor hulp bij problemen rond echtscheidingen (54%).

Vergeleken met vier jaar terug is er nu een grotere bekendheid met hulp voor problemen bij echtscheiding, opvoedondersteuning en schulden.

De bekendheid is gelijk gebleven voor hulp bij psychische problemen, lichamelijke beperkingen, vinden van werk, ontmoeten van/contact met mensen en mantelzorgondersteuning. (Naar de overige gebieden in figuur 1.6 is in 2017 niet gevraagd en kan dus geen vergelijking worden gemaakt).

De voorzieningen waar een * achter staat, zijn in voorgaande jaren (2017 en/of 2019) niet in de vragenlijst opgenomen. Voor de beschikbare cijfers over 2017 en 2019 verwijzen we u naar de [bijlage](#)

Eigen kracht

Tabel 1.2 Professionele hulp kunnen vinden, naar doelgroep (%)

Professionele hulp kunnen vinden, naar doelgroep

Op de vorige pagina staat in figuur 1.6 weergegeven welk aandeel van alle inwoners van Alblasserdam weet waar ze terecht kunnen voor professionele hulp mocht dat nodig zijn. In tabel 1.2 is voor opvoedondersteuning, mantelzorgondersteuning, hulp bij schulden en echtscheiding de bekendheid binnen de doelgroep weergegeven. Voor deze voorzieningen is het wat minder belangrijk dat alle inwoners er bekend mee zijn, maar wél dat in ieder geval de doelgroep dat is.

De bekendheid met professionele hulp bij opvoedproblemen is onder ouders (de doelgroep) aanzienlijk hoger dan gemiddeld. Maar liefst negen op de tien ouders (90%) weten waar zij terecht kunnen.

Voor mantelzorg, schulden en echtscheiding zien we dit effect niet. De bekendheid onder de doelgroep is even groot als onder alle inwoners van Alblasserdam.

Vergeleken met vier jaar geleden weten nu meer mensen in de doelgroep waar zij terecht zouden kunnen voor opvoedondersteuning en mantelzorgondersteuning.

hulpgebied	doelgroep	2017	2021
opvoeding	ouders kinderen tot 23 jaar	78	↑ 90
mantelzorg	mantelzorgers	48	↑ 64
schulden*	mensen die spaargeld moeten uitgeven of mensen met schulden	38	60
echtscheiding	gehuwden/samenwonenden en tweeoudergezinnen	46	53

Toelichting: pijltjes wijzen op een significante toename ↑ of afname ↓ t.o.v. 2017; als er geen pijltjes staan is er dus geen verschil met 2017.

* Vanwege het beperkte aantal respondenten met schulden in de responsgroep zijn de percentages voor deze groep met grote onzekerheidsmarges omgeven en is de ontwikkeling over de jaren niet vast te stellen.

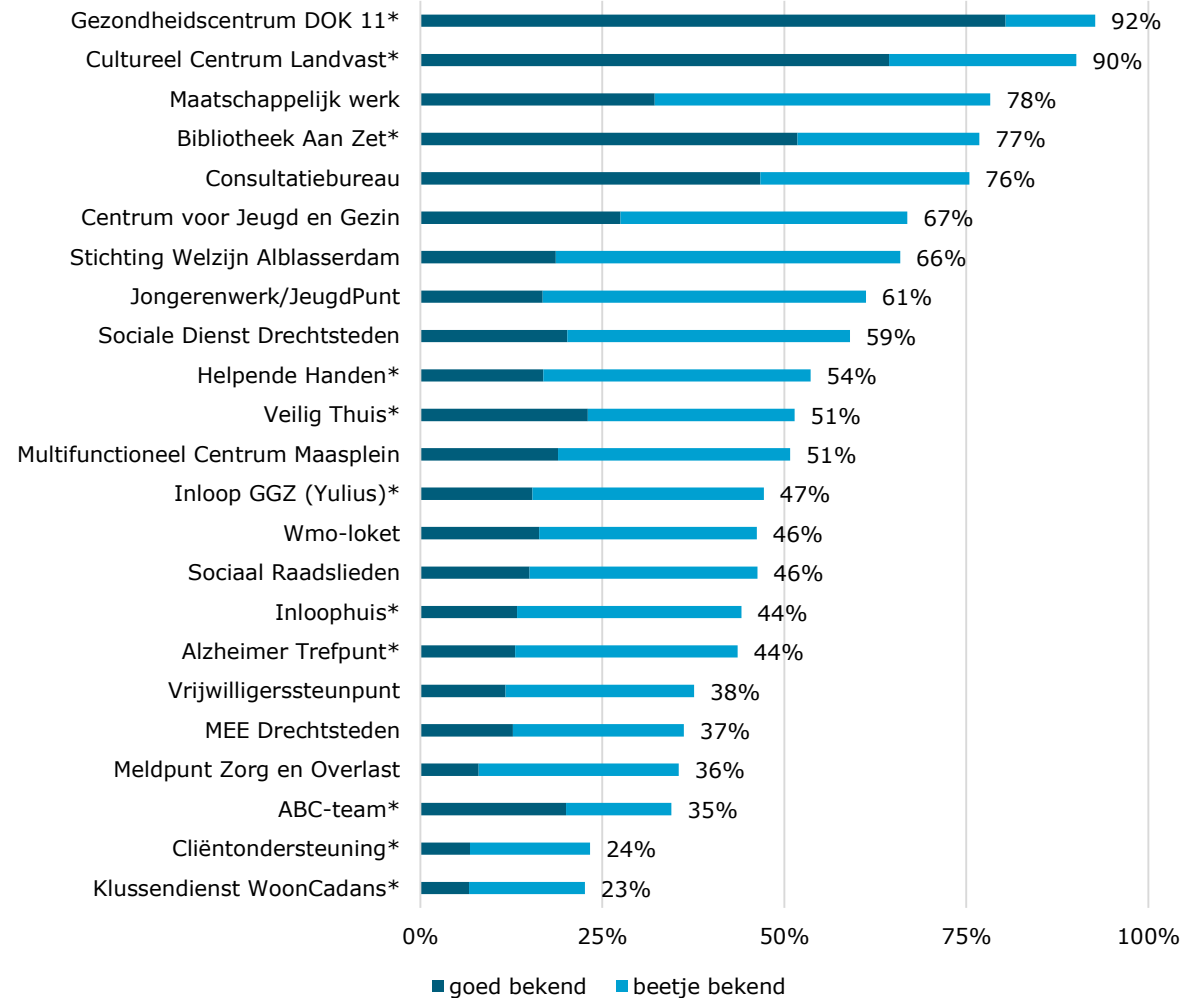
Eigen kracht

1.7 Bekendheid voorzieningen

Bekendheid voorzieningen

In figuur 1.7 is de bekendheid opgenomen van specifieke voorzieningen. Vrijwel alle inwoners zijn bekend met Gezondheidscentrum DOK11 (92%) en Cultureel Centrum Landvast (90%). Het minst bekend zijn Clientondersteuning (24%) en Klussendienst Wooncadans (23%).

Vergeleken met 2017 is de bekendheid iets gedaald voor het consultatiebureau (-11%) en het Maatschappelijk Werk (-5 %). Dit komt waarschijnlijk doordat deze instanties inmiddels al enige tijd onderdeel zijn van overkoepelende organisaties zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin en ook in de communicatie naar inwoners toe steeds meer de naam van de overkoepelende organisatie gebruikt wordt.

De voorzieningen waar een * achter staat zijn in voorgaande jaren (2017 en/of 2019) niet in de vragenlijst opgenomen. Voor de beschikbare cijfers over 2017 en 2019 verwijzen we u naar [de bijlage](#)

Sociaal netwerk

Sociaal netwerk

Inleiding

Hiervoor zagen we dat eigen kracht gaat om 'zelf kunnen'. Dit betekent echter niet dat iemand zijn of haar problemen helemaal alleen moet oplossen. Veel mensen kunnen een beroep doen op hun sociale netwerk van familie, vrienden, buren en bekenden als zij hulp nodig hebben. Sociale netwerken zijn daardoor van grote waarde. Ook professionals en zorgaanbieders zetten de sociale netwerken van inwoners in bij het aanpakken van hulpvragen van deze inwoners.

In dit hoofdstuk bekijken we verschillende thema's die te maken hebben met het sociaal netwerk van Alblasserdammers.

Inhoudsopgave

- [Beleving sociale contacten](#)
- [Sociaal isolement](#)
- [Hulp van anderen](#)
- [Gezinssituatie](#)
- [Ouderschap](#)

Sociaal netwerk

Contacten met andere mensen

We hebben de Alblasterdammers gevraagd of zij, naar eigen zeggen, in de afgelopen 12 maanden voldoende contacten hadden met andere mensen. Een derde (35%) beantwoordt deze vraag bevestigend en zegt dat zij zeker voldoende sociale contacten hadden (zie figuur 2.1). Voor 37% geldt dat zij voldoende contacten hadden, maar graag meer sociale contacten hadden willen hebben. Ruim een kwart (28%) vindt dat hij of zij te weinig contacten had in het afgelopen jaar. Er zijn geen verschillen tussen de wijken.

We zien een heel ander beeld dan vier jaar geleden. Toen gaf driekwart (77%) aan genoeg contacten te hebben en had slechts 6% naar eigen zeggen onvoldoende sociale contacten. De maatregelen om de verspreiding van het coronavirus te beperken hebben hier vrijwel zeker een rol gespeeld. Toch heeft dit niet voor iedereen geleid tot een gemis aan sociaal contact.

Sociaal isolement

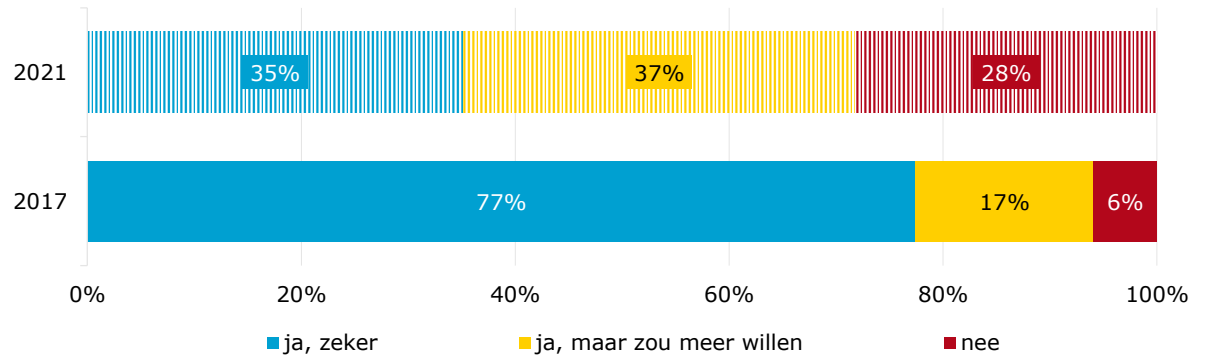
Dat iemand vindt dat hij weinig contacten heeft, betekent niet automatisch dat hij zich sociaal geïsoleerd voelt. Andersom geldt hetzelfde: bij veel contacten kan het toch zijn dat iemand sociaal geïsoleerd is. De behoefte aan meer sociale contacten en sociaal isolement zijn twee verschillende dingen. Bij sociaal isolement gaat het om de aard van de contacten die iemand heeft.

Om sociaal isolement in kaart te brengen, hebben we de methode van het SCP gebruikt. Aan de hand van de antwoorden op zes stellingen (zie figuur 2.3) wordt iemand geclassificeerd als al dan niet sociaal geïsoleerd.

In figuur 2.2 zien we dat het aandeel inwoners dat in sociaal isolement leeft is toegenomen ten opzichte van vier jaar geleden. In 2021 wordt 22% gekenmerkt als (enigszins) sociaal geïsoleerd, in 2017 was dit nog 13%. De groep niet geïsoleerden is kleiner geworden (van 34% naar 21%). Er zijn geen verschillen tussen de wijken.

Net als in de subjectieve beleving van het aantal contacten (figuur 2.1), zien we bij sociaal isolement een negatieve ontwikkeling. Niet alleen vinden veel inwoners dat zij te weinig sociale contacten hadden, ook is de kwaliteit van de contacten voor veel van hen veranderd. Ook hier zal de beperking van sociale contacten als gevolg van de overheidsmaatregelen rondom het coronavirus een rol hebben gespeeld. Hoe de ontwikkeling in sociaal isolement zou zijn geweest zonder de pandemie valt niet te zeggen.

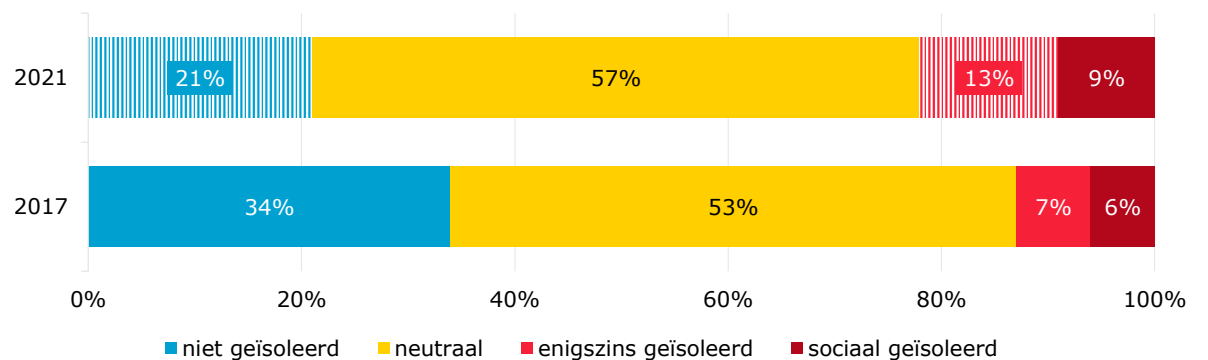
2.1 Voldoende contacten met andere mensen

Toelichting: In het licht van de coronacrisis is de vraagstelling iets aangepast t.o.v. 2017: vraagstelling 2021: Vindt u dat u in de afgelopen 12 maanden voldoende contacten met andere mensen had? vraagstelling 2017: Vindt u dat u voldoende contacten met andere mensen hebt?

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

2.2 Sociaal isolement

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Stellingen sociaal isolement

Figuur 2.3 geeft de resultaten op de onderliggende stellingen van de sociaal isolementsschaal weer. Het gaat hierbij om de bovenste zes stellingen in de figuur.

Als we de resultaten vergelijken met 2017 (niet in figuur), zien we met name verschillen op de volgende drie stellingen:

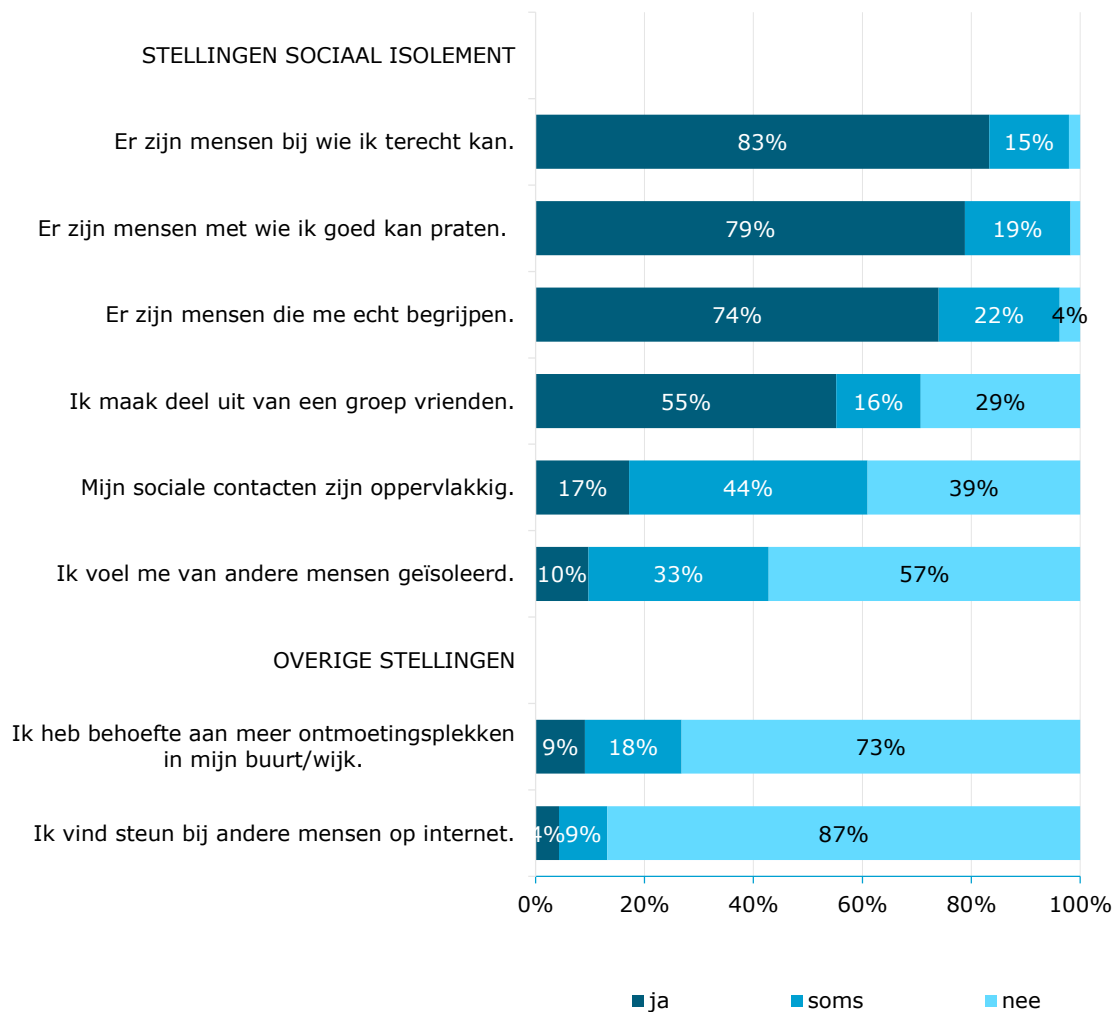
- Er zijn mensen met wie ik goed kan praten.
- Mijn sociale contacten zijn oppervlakkig.
- Ik voel me van andere mensen geïsoleerd.

Overige stellingen over contact met anderen

De onderste twee stellingen in figuur 2.3 behoren niet tot de schaal om sociaal isolement te meten, maar hebben wel betrekking op contact met andere mensen. Zo heeft één op de tien behoefte aan meer ontmoetingsplekken in de buurt of wijk. Driekwart heeft hier daarentegen geen behoefte aan. Dit is vergelijkbaar met 2017.

Een kleine groep van 4% geeft aan steun te vinden bij anderen op internet, bijvoorbeeld op online forums. Voor de meeste inwoners is dit echter geen bron van steun. Deze stelling is in 2021 voor de eerste keer voorgelegd.

2.3 Stellingen over contact met andere mensen

Sociaal netwerk

Hulp van anderen

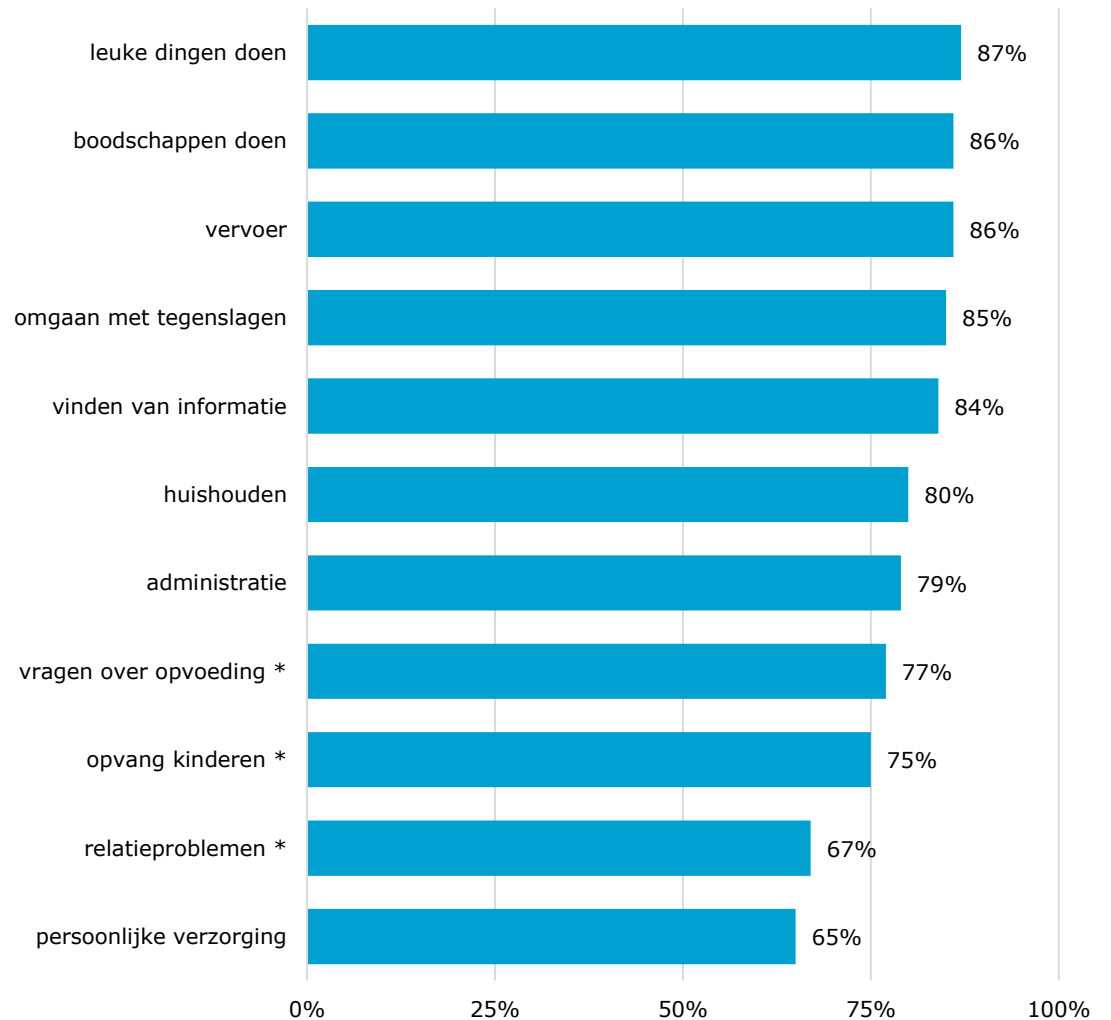
We hebben inwoners gevraagd of zij, indien nodig, een beroep kunnen doen op hun netwerk als het gaat om hulp op verschillende gebieden. Het kan daarbij gaan om praktische ondersteuning in bijvoorbeeld het huishouden, maar ook om emotionele steun, zoals hulp bij het omgaan met tegenslagen.

Veel inwoners kunnen terugvallen op hun sociale netwerk wanneer zij hulp nodig hebben (figuur 2.4). Ook uit onderzoek van het SCP blijkt dat in tijden van adviezen en maatregelen om sociale contacten zoveel als mogelijk te beperken, de bereidheid om andere mensen te helpen nog steeds groot is.¹ Toch is er op elk aspect ook een groep inwoners die hiervoor niet op anderen kan terugvallen. Deze groep varieert van 13% bij 'leuke dingen doen' tot 35% bij 'persoonlijke verzorging'.

De resultaten zijn vergelijkbaar met 2017, op één aspect na, te weten 'omgaan met tegenslagen'. In 2017 gaf 78% aan iemand te kennen die kan helpen met het omgaan met tegenslagen. In 2021 is dat gestegen naar 85% (niet in figuur).²

1: SCP (2021). Een jaar met corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Den Haag: SCP.
2: De aspecten 'vragen over opvoeding', 'relatieproblemen' en 'opvang kinderen' zijn niet voorgelegd in 2017.

2.4 Kent iemand die helpt of kan helpen bij...

* Inwoners waarbij dit aspect niet van toepassing is zijn hier buiten beschouwing gelaten

Sociaal netwerk

Gezinssituatie en ouderschap

Op deze en de volgende pagina zoomen we nader in op relaties, gezinssituatie en ouderschap.

Relaties

Zeven op de tien Alblasserdammers van 18 jaar en ouder hebben een relatie (zie figuur 2.5). De helft is getrouwd. Geregistreerd partnerschap, samenwonend met of zonder samenlevingscontract en de LAT-relatie komen minder vaak voor. Drie op de tien inwoners hebben geen relatie.

Inwoners met een relatie beoordelen deze gemiddeld met een 8,5. Meer dan 80% geeft een rapportcijfer van 8 of hoger, slechts 3% geeft een onvoldoende.

Kinderen

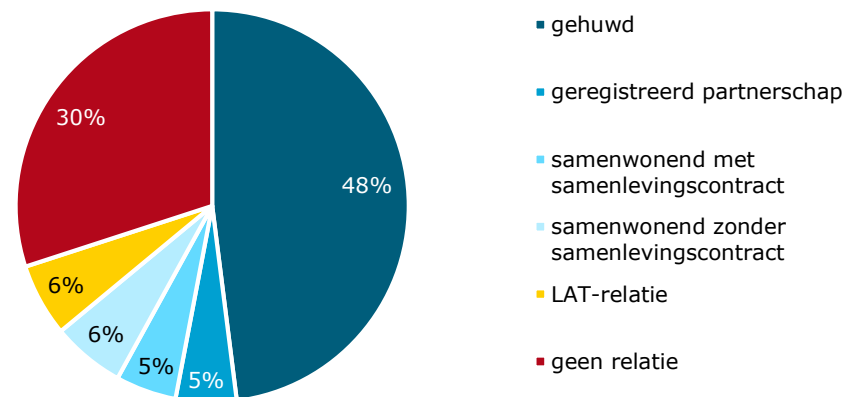
Tweederde van de volwassen Alblasserdammers (64%) heeft kinderen. Een kwart (23%) heeft één of meer kinderen in de leeftijd tot 18 jaar (minderjarige kinderen). In figuur 2.6 zien we hoe de gezinssituatie voor deze ouders er uitziet. De meerderheid, te weten 86%, is samen met de vader of moeder van hun kind(eren). Eén op de acht (12%) is gescheiden van de vader of moeder. Verder heeft 7% stiefkinderen, heeft 2% adoptie- of pleegkinderen en heeft 3% bewust gekozen voor alleenstaand ouderschap. Er zijn meerdere situaties mogelijk per persoon.

Uit onderzoek van het CBS blijkt dat het aandeel kinderen dat te maken krijgt met een scheiding van hun ouders licht is toegenomen tussen 1999 en 2019. Eind 2019 hadden twee op de tien minderjarige ouders die niet samenwoonden.¹ CBS-cijfers laten ook zien dat steeds meer huishoudens te maken hebben met complexe gezinsverbanden (via stiefrelaties en halfbroers of -zussen). Het aandeel minderjarige kinderen met één of twee stiefouders, stiefbroers of -zussen of halfbroers of -zussen is toegenomen van 10% in 1997 naar 16% in 2017.²

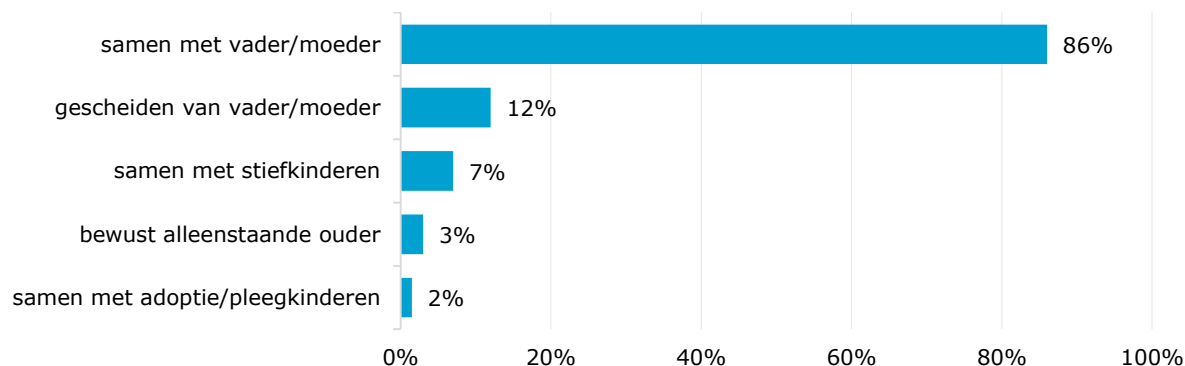
In Alblasserdam geeft 13% van de ouders met minderjarige kinderen aan dat zij in een samengesteld gezin wonen, waarbij één of beide ouders kinderen uit een vorige relatie hebben meegenomen.

1: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/50/iets-meer-kinderen-maakten-scheiding-mee>
2: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/40/ruim-eeen-half-miljoen-minderjarigen-in-complexe-gezinsverbanden>

2.5 Soort relatie

2.6 Gezinssituatie

Toelichting: situatie voor ouders met één of meer kinderen tot 18 jaar, meerdere antwoorden mogelijk

Sociaal netwerk

Ouderlijk gezag

In figuur 2.7 zien we dat de meeste ouders van minderjarige kinderen gezamenlijk gezag hebben over hun kinderen. Slechts 2% heeft eenhoofdig gezag, waarbij het gezag bij één ouder ligt. Een enkeling (3%) heeft geen gezag.

Gezamenlijk ouderschap

Ouders van minderjarige kinderen die samenleven met de vader of moeder van hun kind(eren) beoordelen hun gezamenlijke ouderschap over het algemeen goed. Zij geven gemiddeld een rapportcijfer van 8,3. Acht op de tien geven een 8 of hoger. Slechts 7% geeft een onvoldoende.

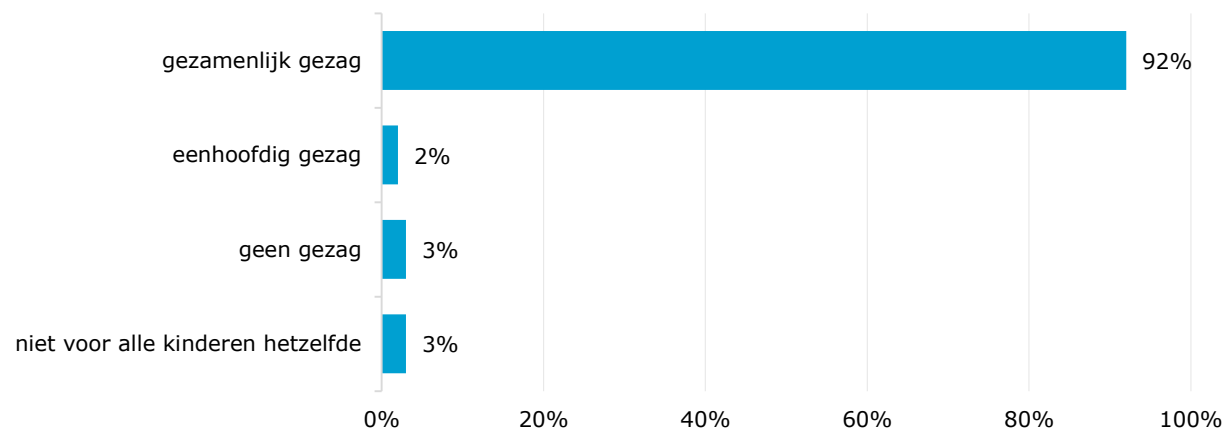
Gedeeld ouderschap

Gescheiden ouders met minderjarige kinderen beoordelen het gedeelde ouderschap met hun ex-partner minder goed. Zij geven gemiddeld een 6,6. Vijf van de twaalf personen geven een 8 of hoger, drie van de twaalf geven een onvoldoende.¹

We hebben gescheiden ouders ook gevraagd hoe vaak zij contact hebben met hun kinderen. De meesten, tien van de vijftien, hebben (bijna) elke dag contact met hun kind(eren) (figuur 2.8).²

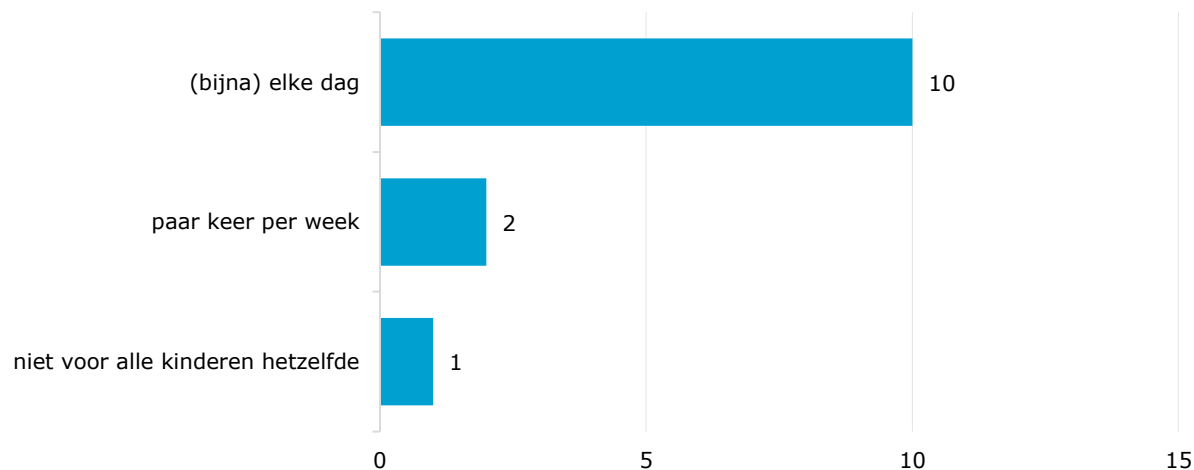
¹ & ²: Vanwege het kleine aantal waarnemingen worden deze resultaten weergegeven in absolute aantallen.

2.7 Ouderlijk gezag

Toelichting: situatie voor ouders met één of meer kinderen tot 18 jaar

2.8 Contact gescheiden ouders met kinderen (in absolute aantallen)

Toelichting: situatie voor gescheiden ouders met één of meer kinderen tot 18 jaar, in absolute aantallen

Mantelzorg

Mantelzorg

Inleiding

In het vorige hoofdstuk stond het sociaal netwerk centraal en de mate waarin mensen hierop kunnen terugvallen voor hulp en ondersteuning. Wanneer hulp aan anderen verder gaat dan af en toe een boodschap doen of samen koffie drinken, kan er sprake zijn van mantelzorg. Onder mantelzorg verstaan we:

*"De zorg die iemand geeft aan een bekende uit zijn of haar omgeving, zoals een partner, kind of vriend, als deze persoon voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is. Mantelzorg wordt niet betaald."*¹

We definiëren iemand als mantelzorger als hij of zij op dit moment minimaal 8 uur per week zorg biedt en/of de zorg langer duurt dan 3 maanden.²

Mantelzorg ontvangen

In dit hoofdstuk staan de mantelzorgers, oftewel de verleners van zorg, centraal. Aan de andere kant vinden we de ontvangers van zorg. In Alblasterdam gaat het dan om 6% van de inwoners, die naar eigen zeggen mantelzorg ontvangen. We verwachten dat steeds meer inwoners mantelzorg nodig hebben in de toekomst. Prognoses voorspellen dat zowel het aantal als aandeel ouderen in de gemeente de komende jaren toeneemt.³ Daarnaast blijft de overheid aanmoedigen om langer thuis te blijven wonen.

In dit hoofdstuk kijken we naar de groep mantelzorgers in Alblasterdam. Een aantal vragen uit het thema 'mantelzorg' heeft ook meegelopen in de Tussenmeting Monitor Sociaal uit 2019. Waar mogelijk maken we een vergelijking met zowel 2017 als 2019.

Inhoudsopgave

- [Aantal mantelzorgers](#)
- [Wat doen ze?](#)
- [Hulp van anderen, spijzorg en overbelasting](#)
- [Mantelzorgondersteuning](#)

Klik op een hoofdstuk en ga direct naar...

1 & 2: Definitie ontleend aan het CBS
3: Primus prognose

Mantelzorg

Mantelzorg gegeven in afgelopen 12 maanden

Een kwart van de Alblasserdammers geeft aan in de afgelopen 12 maanden mantelzorg te hebben gegeven (figuur 3.1). We zien een licht dalende trend. In 2017 gaf 30% aan mantelzorg te hebben verleend, in 2019 was dat 28%. Het verschil tussen de opeenvolgende metingen is niet significant, het verschil tussen 2017 en 2021 is echter wel significant.

Aantal mantelzorgers

In Alblasserdam bestempelen we 21% van de volwassen inwoners als mantelzorger (figuur 3.2). Zij verlenen op dit moment minimaal 8 uur per week zorg en/of zorgen langer dan 3 maanden. Ook hier zien we een dalende trend. In 2017 was het aandeel mantelzorgers 27% en in 2019 was dit 23%. Het verschil tussen de opeenvolgende metingen is wederom niet significant, het verschil tussen 2017 en 2021 is dat wel.

In hoeverre de corona crisis een rol heeft gespeeld in de daling van het aandeel inwoners dat mantelzorg verleent, is moeilijk te zeggen. Uit angst voor besmetting van hun naaste en door de (tijdelijke) bezoekbeperkingen in zorginstellingen, zullen sommige mantelzorgers minder hulp hebben verleend. Vanwege het wegvallen van professionele hulp zullen anderen juist meer zorg op zich hebben genomen.

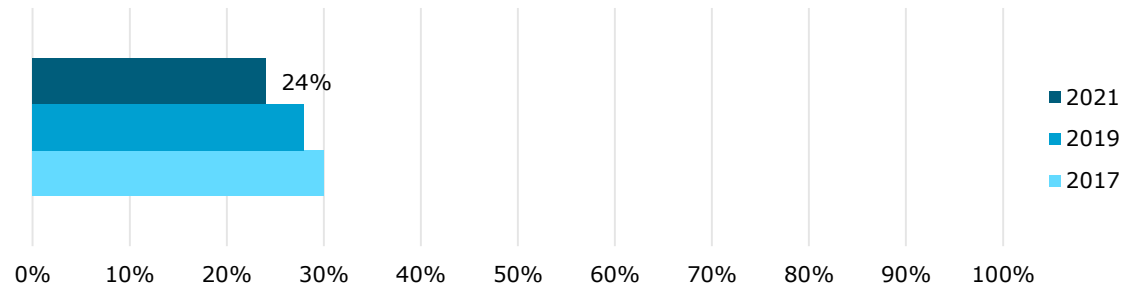
In het vervolg van dit hoofdstuk kijken we alleen naar de mantelzorgers die voldoen aan de hiervoor genoemde definitie (meer dan 8 uur per week en/of minimaal 3 maanden zorgen).

Wie geven mantelzorg?

Uit landelijk onderzoek blijkt dat het aandeel mantelzorgers onder vrouwen hoger ligt dan onder mannen.¹ Dit is ook zo in Alblasserdam. Dit kan te maken hebben met het feit dat vrouwen vaker parttime werken, sneller signalen opvangen dat er hulp nodig is en zich vaker verantwoordelijk voelen voor zorgtaken. Als we kijken naar leeftijd is het aandeel mantelzorgers landelijk gezien vooral hoog onder 45-64 jarigen.² Deze groep heeft relatief vaak te maken met hulpbehoevende ouders. Ook in Alblasserdam vinden we de meeste mantelzorgers in deze leeftijdscategorie. (Niet in figuur.)

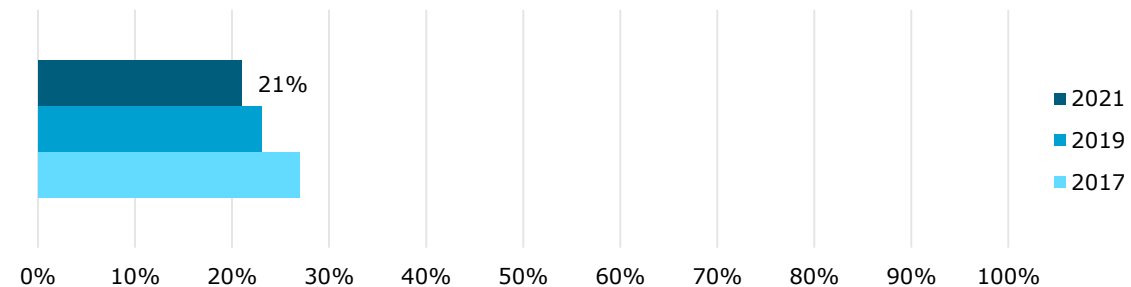
1 & 2: SCP (2020). Blijvende bron van zorg. Ontwikkelingen in het geven van informele hulp 2014-2019. Den Haag: SCP.

3.1 Mantelzorg gegeven in afgelopen 12 maanden

Toelichting: **omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2019; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2019.

3.2 Aandeel mantelzorgers

Toelichting: **omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2019; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2019.

Definitie mantelzorger = iemand die meer dan 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden mantelzorg verleent

Mantelzorg

Tijd besteed aan mantelzorg

In figuur 3.3 zien we dat het aandeel mantelzorgers dat veel zorgt is afgenomen ten opzichte van de voorgaande metingen. In 2021 zegt één op de tien meer dan 8 uur per week te zorgen, hiervoor was dat meer dan 20%. De groep die 2-4 uur per week zorgt, is het sterkst gegroeid.

De invloed van de coronacrisis is ook hier moeilijk te bepalen. Uit onderzoek van het SCP komt naar voren dat voor twee derde van de mantelzorgers juist weinig is veranderd in de hoeveelheid zorg die zij verlenen. De groep die meer is gaan zorgen, is even groot als de groep die minder zorgt.¹ In Alblasterdam zien we dit niet terug.

Aan wie wordt mantelzorg gegeven

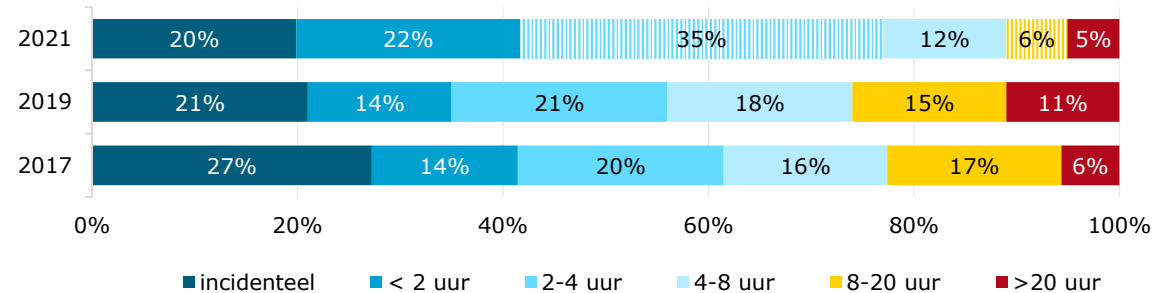
Mantelzorg wordt altijd verleend aan iemand in de naaste omgeving. De meeste mantelzorgers hebben de zorg voor één of beide ouders (48%, niet in figuur). Eén op de zeven (14%) zorgt voor zijn of haar partner, 10% zorgt voor een (klein)kind en 23% voor een ander familielid. Mantelzorg kan ook verleend worden aan mensen buiten de familie. Een deel van de mantelzorgers geeft hulp aan een vriend, kennis of collega of aan een hulpbehoevende buurman of buurvrouw (resp. 15% en 14%).

Soort mantelzorg

Mantelzorgers kunnen verschillende taken op zich nemen. In figuur 3.4 zien we dat het overgrote deel (72%) van de mantelzorgers gezelschap en/of emotionele ondersteuning biedt. Ook ondersteunen zij regelmatig in het huishouden (58%) en helpen ze bij regeltaken, zoals de financiële administratie of het maken van afspraken (50%). In 2017 zagen we een vergelijkbaar beeld.

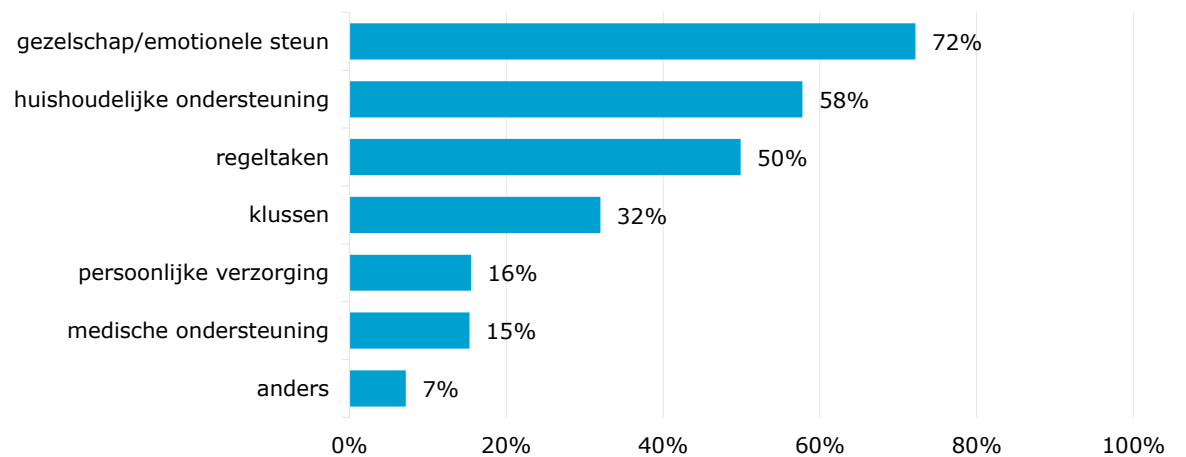
1: SCP (2021). Een jaar met corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Den Haag: SCP.

3.3 Aantal uren mantelzorg per week

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2019; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2019.

3.4 Soort mantelzorg

Toelichting: meerdere antwoorden mogelijk

Mantelzorg

Hulp van anderen

Mantelzorgers staan er vaak niet alleen voor. Zij kunnen hulp krijgen van bijvoorbeeld andere familieleden, vrienden, buren of vrijwilligers. In Alblasterdam zeggen zes op de tien mantelzorgers hulp van anderen te krijgen (figuur 3.5). Dit is vergelijkbaar met de metingen hiervoor.

Spilzorg

Vier op de tien mantelzorgers pakken de zorg voor hun naaste alleen op. Mantelzorgers die er alleen voor staan en meer dan 20 uur per week zorgen, noemen we spilzorgers. Zij zijn de spil in het leven van hun naaste. In de Drechtsteden gaat het om 5% van alle mantelzorgers.¹ Dit komt neer op 1% van alle Drechtstedelingen van 18 jaar en ouder, wat gelijk is aan 2017 en 2019. Hoewel het om een kleine groep gaat, is het risico op overbelasting bij spilzorgers groot.

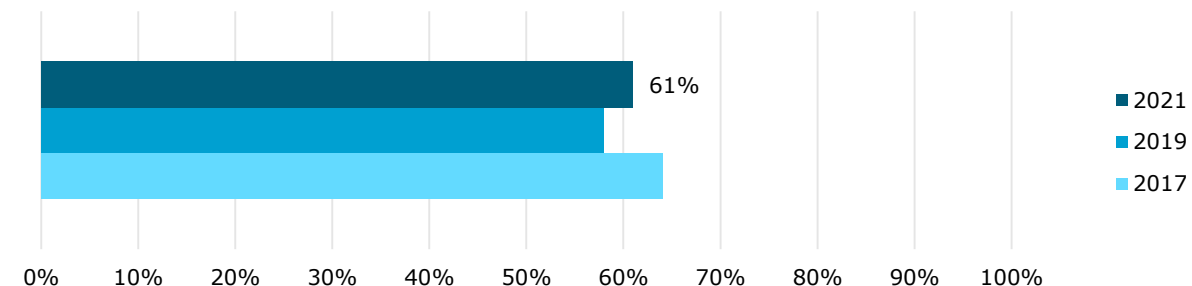
Ervaren belasting

Aan de ene kant kan het geven van mantelzorg een gevoel van voldoening geven bij de mantelzorg. Aan de andere kant kunnen mantelzorgers overbelast raken door het geven van langdurige en/of intensieve zorg. Figuur 3.6 laat zien dat bijna twee derde van de mantelzorgers in Alblasterdam (64%) hun mantelzorgtaken goed kan combineren met hun dagelijkse activiteiten. De overige 36% heeft in meer of mindere mate moeite met het combineren van mantelzorgtaken met hun eigen dagelijkse bezigheden. Naar eigen zeggen geldt voor 2% dat zij overbelast zijn geraakt door het geven van mantelzorg. We zien geen verschillen met de meting in 2017.

In ons onderzoek vragen we naar het gemak waarmee de mantelzorgtaken gecombineerd kunnen worden met de gebruikelijke dagelijkse activiteiten. Dit is niet veranderd in vergelijking met vier jaar geleden. Uit landelijk onderzoek van I&O Research komt naar voren dat mantelzorgers de zorg wel als zwaarder ervaren tijdens de coronacrisis. Er is minder hulp van anderen beschikbaar, mantelzorgers zijn bang om hun naaste te besmetten en men heeft minder mogelijkheden voor ontspanning naast de mantelzorg.²

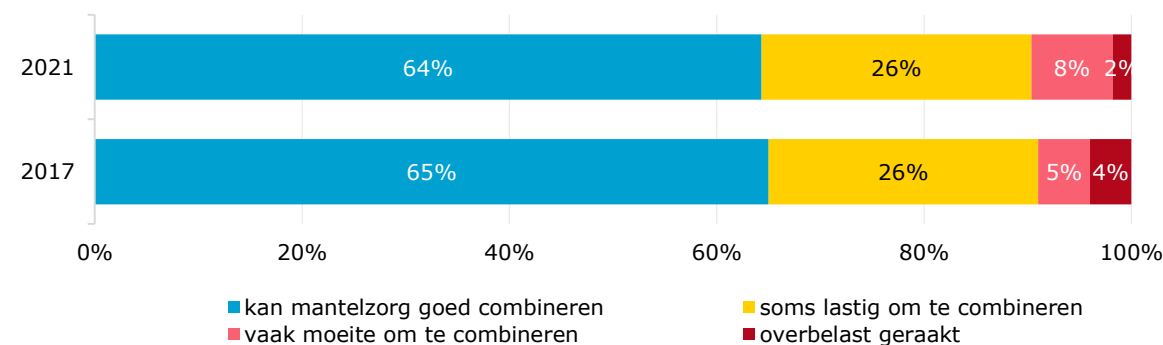
1: Vanwege het lage aantal waarnemingen per gemeente rapporteren we dit cijfer voor de Drechtsteden.
2: I&O Research (2021). Mantelzorg tijdens de coronacrisis. Amsterdam: I&O Research.

3.5 Hulp van anderen

Toelichting: **omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2019; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2019.

3.6 Ervaren belasting mantelzorgers

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Mantelzorg

Mantelzorgondersteuning

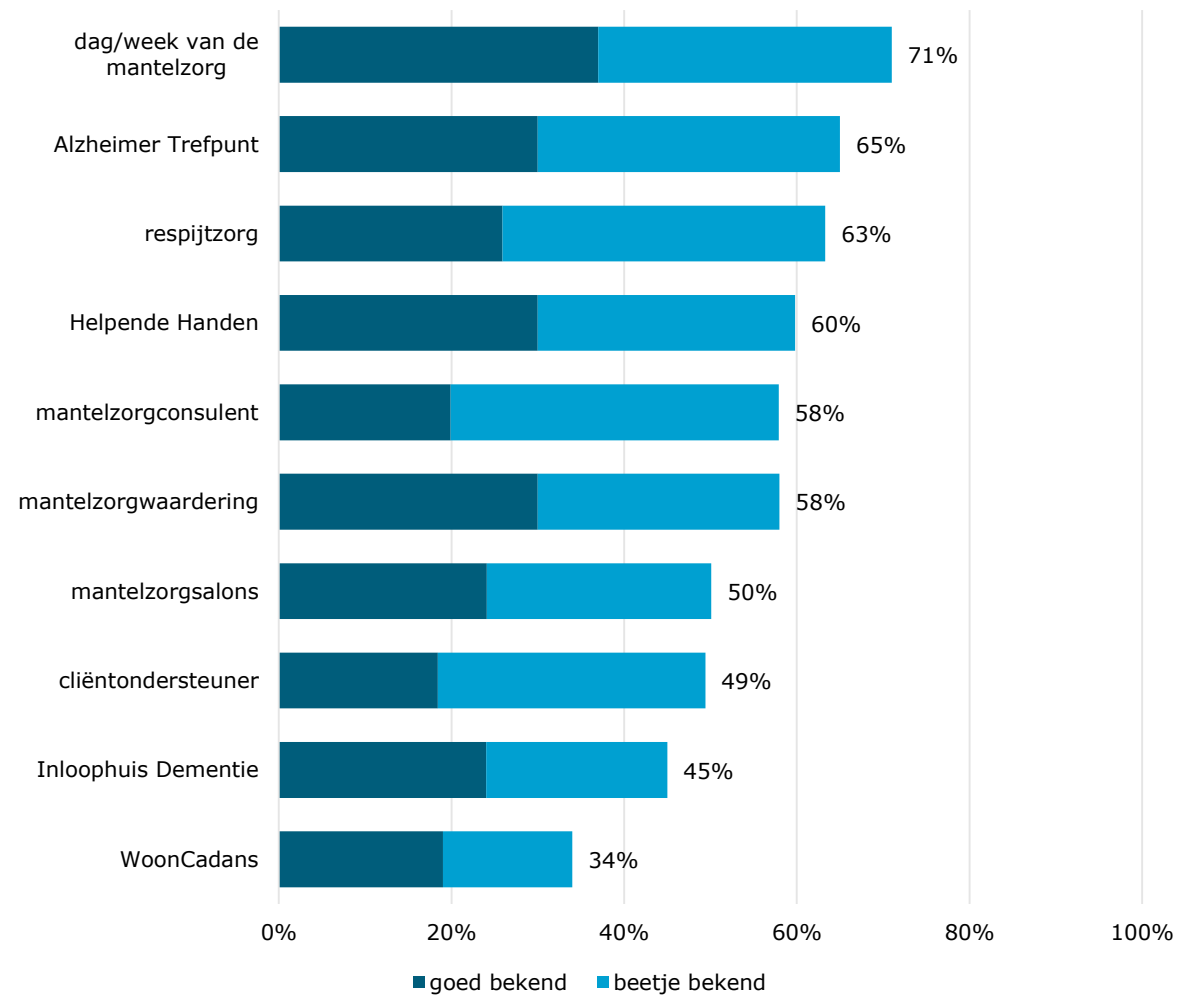
Met de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor de ondersteuning van mantelzorgers. Zij zijn vrij om te kiezen welke mogelijkheden zij inzetten om mantelzorgers te informeren en te ondersteunen.

In figuur 3.7 zien we dat de bekendheid van de verschillende vormen van mantelzorgondersteuning in Alblasserdam sterk uiteenloopt. De dag of week van de Mantelzorg is het meest bekend (71% van alle mantelzorgers is hier goed of een beetje bekend mee). Ook het Alzheimer Trefpunt en respijtzorg zijn bij veel mantelzorgers bekend (resp. 65% en 63%). Hulp vanuit WoonCadans is de minst bekende vorm van mantelzorgondersteuning (34%).

Een goede vergelijking met voorgaande metingen is niet mogelijk, omdat de antwoordcategorieën in deze meting zijn gewijzigd.¹ De resultaten uit 2017 en 2019 zijn opgenomen in tabel B.5 in [de bijlage](#).

1: In voorgaande metingen werden de antwoordcategorieën 'ja' en 'nee' gebruikt. In 2021 is de antwoordcategorie 'ja' opgesplitst in 'ja, goed bekend' en 'ja, beetje bekend'.

3.7 Bekendheid mantelzorgondersteuning

Mantelzorg

Gebruik van mantelzorgondersteuning

Slechts 3% van de mantelzorgers zegt gebruik te maken van mantelzorgondersteuning. Dit is vergelijkbaar met de voorgaande metingen. Ook in landelijk onderzoek blijft het gebruik van mantelzorgondersteuning stabiel in de afgelopen jaren.¹

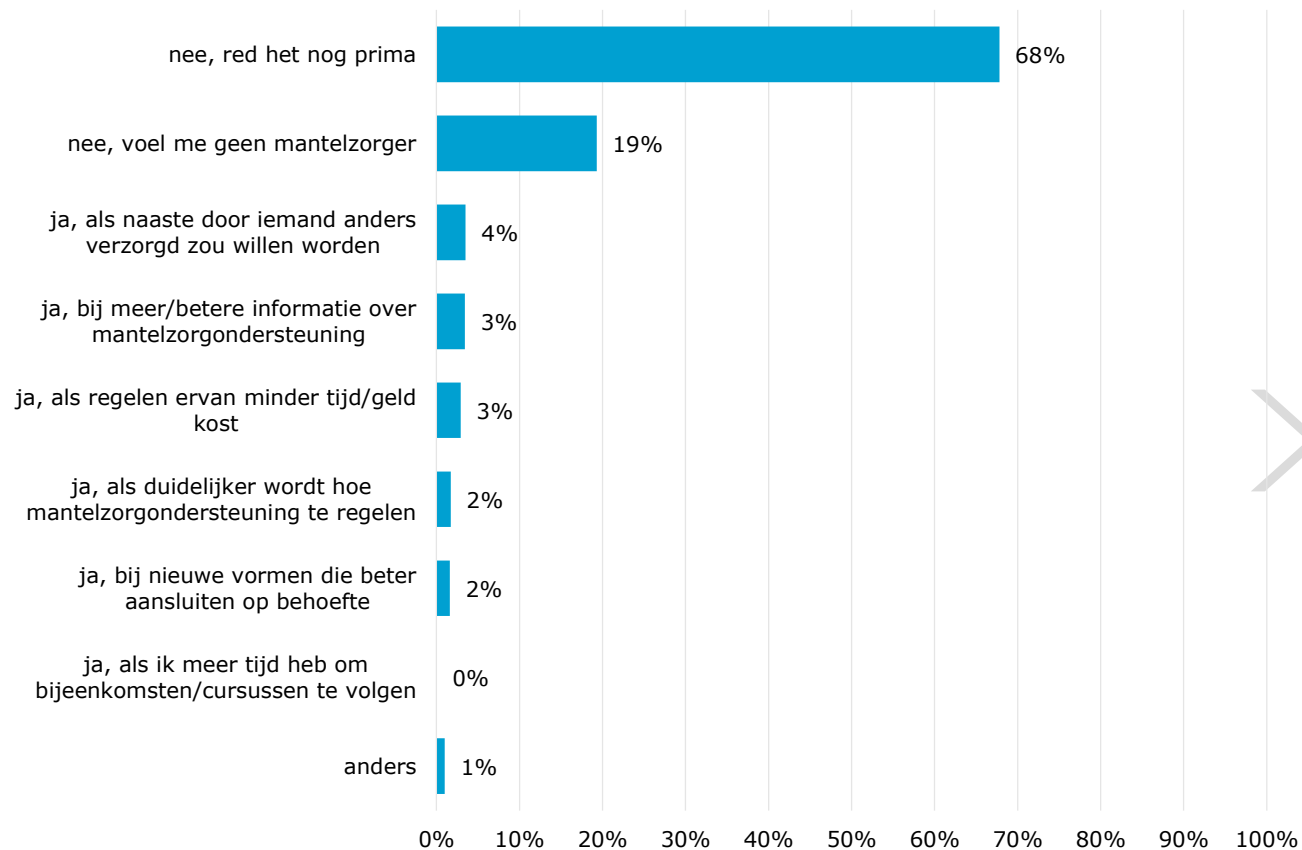
Wil men (meer) gebruik maken van mantelzorgondersteuning?

De vraag is of mantelzorgers meer gebruik van mantelzorgondersteuning zouden willen maken. Figuur 3.8 laat zien dat twee derde van de mantelzorgers het prima redt zonder mantelzorgondersteuning of met de huidige ondersteuning die zij al gebruiken. Daarnaast zegt één op de vijf zich geen mantelzorger te voelen. Deze groep bestaat voornamelijk uit mensen die incidenteel of minder dan 4 uur per week zorgen. Het merendeel geeft dus aan geen behoefte te hebben aan mantelzorgondersteuning. Een kleine groep zegt wel meer gebruik te willen maken van ondersteuning, maar mist bijvoorbeeld informatie over de mogelijkheden of ziet op tegen de regeldruk.

Het gebruik van mantelzorgondersteuning is dus beperkt. Daar tegenover kunnen we stellen dat veel mantelzorgers hier ook geen behoefte aan hebben. Ondersteuning is het meest belangrijk voor degenen die zich het zwaarst belast voelen.

1: SCP (2021). Een jaar met corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Den Haag: SCP.

3.8 Wil men (meer) ondersteuning gebruiken?

Toelichting: meerdere antwoorden mogelijk

Vrijwillige inzet

Vrijwillige inzet

Inleiding

Naast mantelzorg zijn er meer manieren waarop mensen op vrijwillige basis iets voor anderen kunnen betekenen. Bijvoorbeeld door het doen van vrijwilligerswerk.

Vrijwilligerswerk definiëren we als:

*"Werk dat in enig georganiseerd verband onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving."*¹

Het gaat hierbij dus om niet-beroepsmatige participatie in een organisatie.

Naast vrijwilligerswerk kunnen inwoners ook vrijwillig actief zijn in de eigen buurt. In dit hoofdstuk bekijken we deze twee vormen van vrijwillige inzet.

Inhoudsopgave

- [Vrijwilligerswerk](#)
- [Actief in de buurt](#)

Klik op een hoofdstuk en ga direct naar...

1: Definitie ontleend aan het CBS

Vrijwillige inzet

4.1 Vrijwilligerswerk gedaan in afgelopen 12 maanden

Vrijwilligerswerk

Ruim een kwart van de inwoners van Alblasserdam (28%) heeft in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk gedaan. Dit percentage ligt significant lager dan in 2017, toen 41% aangaf zich vrijwillig te hebben ingezet. Ook in de wijken Blokweer en Souburgh is de daling significant tussen 2017 en 2021. We verwachten dat de beperkingen tijdens de coronacrisis hier een rol hebben gespeeld. Contacten met anderen werden beperkt en veel sociale activiteiten gingen niet of in aangepaste vorm door. Toch zien we verderop in het [hoofdstuk Effect van de Coronacrisis](#) dat er ook inwoners zijn die aangeven juist meer vrijwilligerswerk te zijn gaan doen tijdens de coronacrisis.

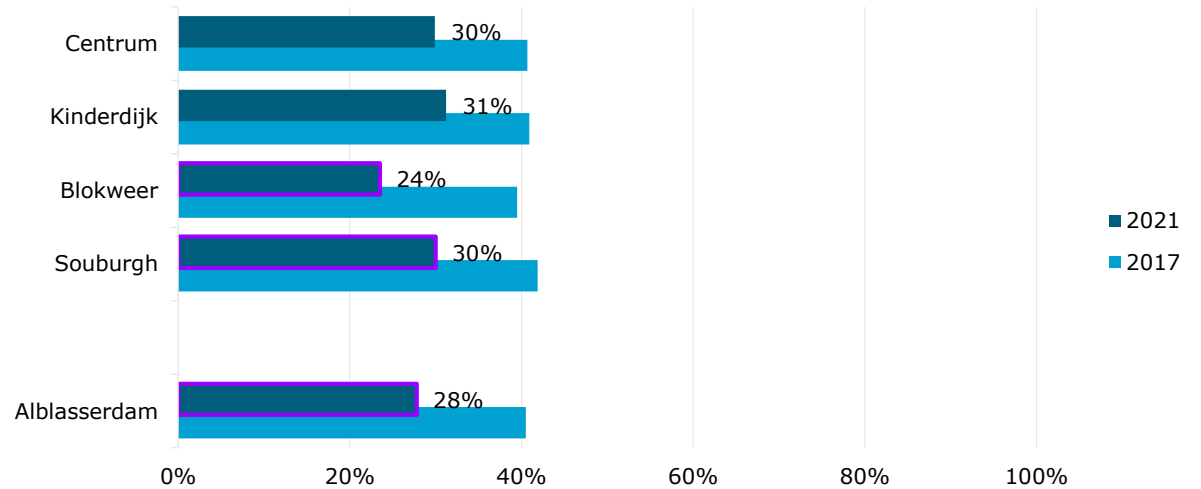
Ook uit landelijke onderzoeken^{1,2} komt naar voren dat Nederlanders tijdens de pandemie over het algemeen minder vrijwilligerswerk deden dan daarvoor. Hoewel we geen exacte vergelijking kunnen maken met deze onderzoeken, zien we wel overal een daling.

Waar doet men vrijwilligerswerk?

De meeste vrijwilligers in Alblasserdam zijn actief bij een godsdienstige of levensbeschouwelijke organisatie (37% van de vrijwilligers, niet figuur), een zorg/welzijnsorganisatie (23%, niet in figuur) of een sportvereniging (21%, niet in figuur).

In tabel 4.1 hebben we het aandeel vrijwilligers ten opzichte van het totaal aantal inwoners in Alblasserdam weergegeven. Vergeleken met 2017 zien we dezelfde organisaties/verenigingen terug in de top 5. Het percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet voor een godsdienstige/levensbeschouwelijke organisatie of school/crèche/peuterspeelzaal is echter wel noemenswaardig kleiner dan vier jaar geleden.

- 1: SCP (2021). Een jaar met corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Den Haag: SCP.
- 2: Cijfers uit het onderzoek Sociale samenhang en welzijn van het CBS.

Toelichting: **omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2017; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Wijken met een **omcirkeld percentage** scoren in 2021 significant **boven** of **onder** het gemiddelde van Alblasserdam; als er geen omcirkelde percentages staan is er in 2021 dus geen verschil tussen de wijk en het Alblasserdams gemiddelde.

Tabel 4.1 Top 5 vrijwilligerswerk (%)

	2017	2021
godsdienstige of levensbeschouwelijke organisatie	17	↓ 11
zorg/welzijnsorganisatie	7	6
sportvereniging	9	6
goed doel / organisatie met maatschappelijk doel	4	5
school, crèche of peuterspeelzaal	8	↓ 2

Toelichting: % van totaal aantal inwoners van Alblasserdam. De vraag is alleen gesteld aan respondenten die 'ja' antwoordden op de vraag 'Heeft u in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk gedaan?'.

Pijltjes wijzen op een significante toename ↑ of afname ↓ t.o.v. 2017; als er geen pijltjes staan is er dus geen verschil met 2017.

Vrijwillige inzet

4.2 Vrijwillig actief geweest in de buurt

Vrijwillig actief zijn in de eigen buurt

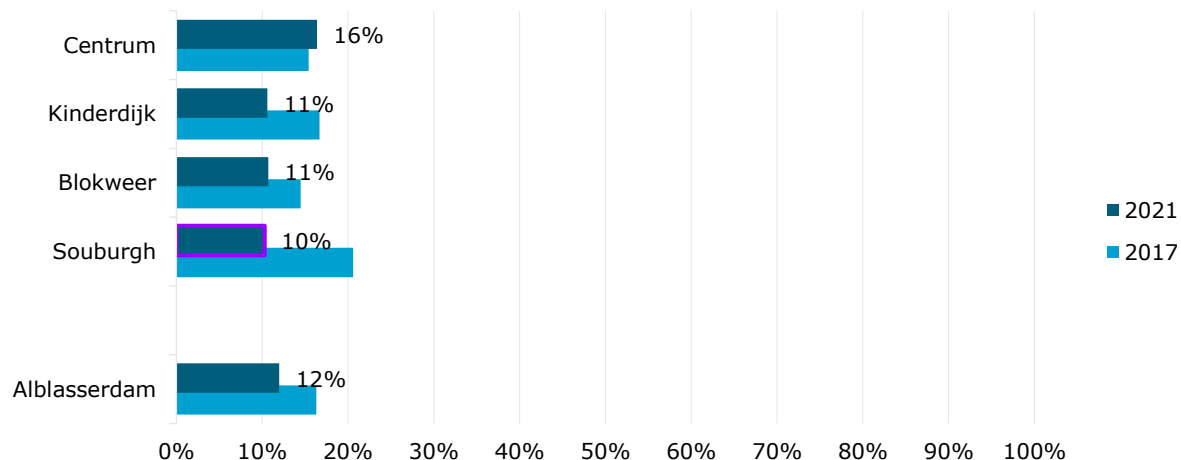
Naast het doen van vrijwilligerswerk kunnen inwoners ook vrijwillig actief zijn in hun eigen buurt. In tegenstelling tot vrijwilligerswerk, hoeft dit niet altijd plaats te vinden in georganiseerd verband. Dit kan ook zijn het helpen van een eenzame buurtbewoner of het schoonhouden van de straat.

Eén op de acht inwoners van Alblasserdam is in de afgelopen 12 maanden vrijwillig actief geweest in de eigen buurt (12%). In tegenstelling tot vrijwilligerswerk is hier geen significante daling ten opzichte van 2017. Als we kijken naar de verschillende wijken is in Souburgh het aandeel inwoners dat actief is in de buurt wel gedaald (van 21% in 2017 naar 10% in 2021).

Wat doet men in de buurt?

De meeste Alblasserdammers die actief geweest zijn in hun eigen buurt hebben buurtbewoners geholpen die dat nodig hadden. Bijvoorbeeld door even langs te gaan, boodschappen te doen of toe te zien op de kinderen (53% van de actieven, niet in figuur). De helft (48%, niet in figuur) heeft schoongemaakt, opgeruimd of groen bijgehouden in de buurt en een kwart (24%, niet in figuur) had contact met de gemeente over de buurt.

Ook hier hebben we deze cijfers afgezet tegen de totale bevolking in Alblasserdam (tabel 4.2). Er zijn geen verschillen met 2017. Wel is buurtpreventie uit de top 3 gevallen.

Toelichting: **omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2017; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Wijken met een **omcirkeld percentage** scoren in 2021 significant **boven** of **onder** het gemiddelde van Alblasserdam; als er geen omcirkelde percentages staan is er in 2021 dus geen verschil tussen de wijk en het Alblasserdams gemiddelde.

Tabel 4.2 Top 3 actief zijn in de buurt (%)

	2017	2021
buurtbewoners helpen die dat nodig hebben	7	7
buurt schoonmaken, opruimen of groen bijhouden	5	6
contact met gemeente over de buurt	2	3

Toelichting: % van totaal aantal inwoners van Alblasserdam. De vraag is alleen gesteld aan respondenten die 'ja' antwoordden op de vraag 'Bent u in de afgelopen 12 maanden in uw buurt vrijwillig actief geweest?'.

Pijltjes wijzen op een significante toename ↑ of afname ↓ t.o.v. 2017; als er geen pijltjes staan is er dus geen verschil met 2017.

Participatie

Participatie

Inleiding

In dit hoofdstuk kijken we naar participatie, ofwel: meedoen in de samenleving. Het uitgangspunt is dat dit voor iedereen geldt, ongedacht leeftijd, geslacht, beperking enzovoort. Meedoen in de samenleving draagt bij aan meer sociale contacten en eigen kracht. Movisie omschrijft participatie als volgt:

"Het hebben van werk, het volgen van onderwijs, het verrichten van vrijwilligerswerk en betrokken zijn bij leefbaarheid van de eigen omgeving"

In de volgende pagina's behandelen we allereerst de indexscore Participatie. Deze index geeft een algeheel beeld van de mate waarin inwoners van Alblasterdam participeren in hun gemeente. Daarna gaan we meer in detail in op enkele aspecten van participatie. Vrijwillige inzet valt eveneens onder participatie maar hebben we in het vorige hoofdstuk al in kaart gebracht.

Inhoudsopgave

- [Indexscore Participatie](#)
- [Lidmaatschap van verenigingen en organisaties](#)
- [Activiteiten binnen en buiten verenigingsverband](#)
- [Sportfrequentie](#)

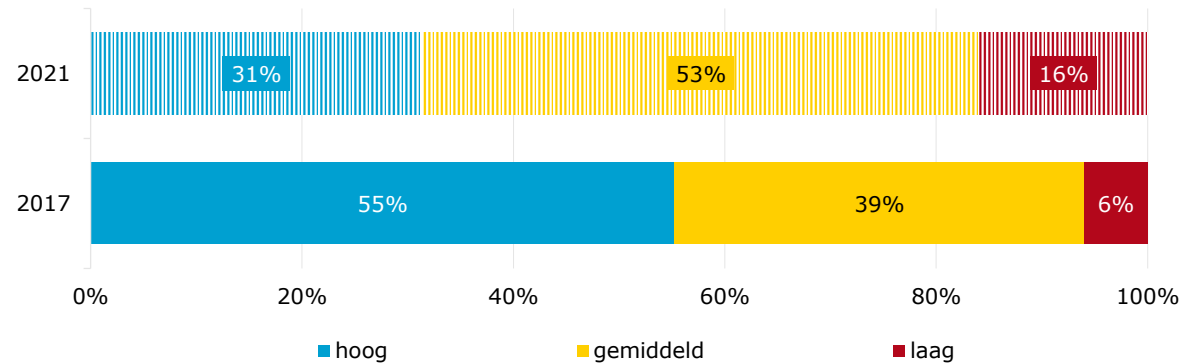
Klik op een hoofdstuk en ga direct naar...

Participatie

5.1 Index Participatie

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Indexscore Participatie

Net als voor Eigen Kracht hebben we een indexscore ontwikkeld die een algeheel beeld geeft van de participatie van inwoners van Alblasserdam. Zie figuur 5.1 hiernaast. De indexscore wordt opgebouwd door een aantal onderwerpen samen te nemen, zie het blauwe blok hieronder. De hoogte van de indexscore bepaalt vervolgens in welke groep iemand valt:

<3=laag >3 en <7= gemiddeld >7 =hoog

De gemiddelde score is in 2021 met 5.5 significant lager dan in 2017 (7.1). In figuur 5.1 is dit bijvoorbeeld terug te zien in de verdubbeling van de groep die 'laag' scoort. De groep die 'hoog' scoort, is juist kleiner geworden. Dit lijkt een logisch gevolg van de beperkingen door de coronacrisis (zie ook het volgende hoofdstuk).

Ruim zes van de tien Alblasserdamers (64%, niet in figuur) hebben betaald werk of volgen een opleiding. Twaalf procent volgt een studie of gaat naar school, iets meer dan in 2017.

Op andere plekken in de rapportage zien we hoe de verschillende componenten van de index zich ontwikkelden tussen 2017 en 2021. Drie van de vijf onderdelen wijken significant af van 2017 en leiden tot de daling in de Indexscore Participatie. Dit geldt voor 'activiteiten ondernemen', 'vrijwilligerswerk' en 'subjectieve beleving aantal contacten'.

Indexscore 'Participatie'

Onderwerpen die gezamenlijk de index bepalen:

- activiteiten ondernemen
- sociaal isolement
- subjectieve beleving aantal contacten
- werk/opleiding
- vrijwilligerswerk

Passieve participatie (zoals niet-actief lidmaatschap van verenigingen of het steunen van organisaties) sluiten we uit, omdat mensen hiervoor niet altijd de deur uit hoeven of in contact hoeven te treden met anderen.

Toelichting: het gaat in dit onderzoek om inwoners van 18 jaar of ouderen die zelfstandig wonen. Een uitgebreide beschrijving van de indexscore vindt u in de bijlage.

"Ik ben chauffeur op een rolstoelbus voor geestelijk en verstandelijk gehandicapten en doe dit enkele keren per week"

Inwoner van Alblasserdam

Participatie

5.2 Index: aandeel laag participerende inwoners per wijk

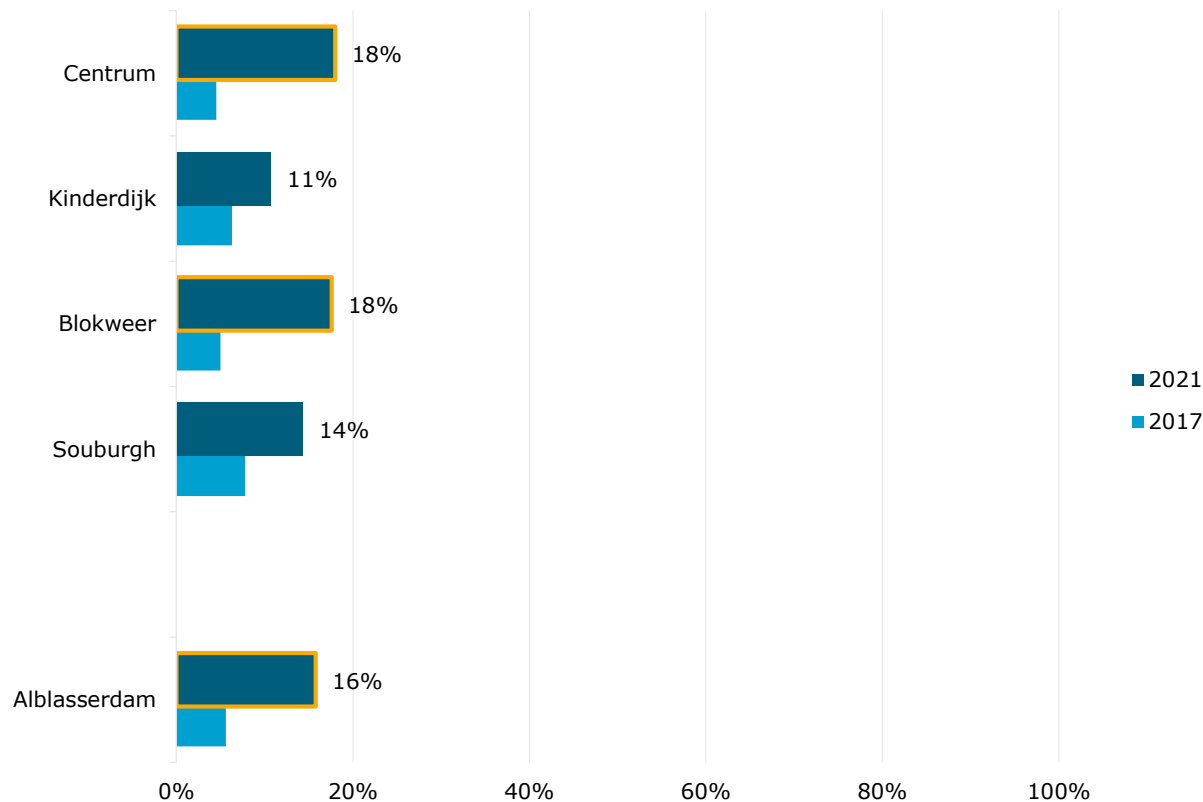
Inwoners die weinig participeren

Lage participatie duidt op een meer kwetsbare groep mensen. In figuur 5.2 is de groep Alblasserdammers die laag scoort (16%) op de indexscore participatie uitgesplitst naar wijk.

De wijken Centrum en Blokweer volgen ongeveer hetzelfde patroon als Alblasserdam als geheel en hebben te maken met een significante toename van laag participerende inwoners ten opzichte van 2017. In beide wijken zien we ruim drie keer zoveel laag participerende inwoners als in 2017.

In de wijken Kinderdijk en Souburgh is de stijging ten opzichte van 2017 niet significant.

Er zijn verschillende redenen voor het feit dat de participatie in de ene wijk lager ligt dan in de andere. Dit is mede afhankelijk van de samenstelling en kenmerken van de wijk. In de volgende pagina bekijken we de relatie tussen een aantal persoonskenmerken en de mate van participatie.

Toelichting: **Omkaderde staven** in de grafiek wijzen op een significante **toename** of **afname** t.o.v. 2017; als er geen kaders om de staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Wijken met een **omcirkeld percentage** scoren in 2021 significant **boven** of **onder** het gemiddelde van Alblasserdam; als er geen omcirkelde percentages staan is er in 2021 dus geen verschil tussen de wijk en het Alblasserdams gemiddelde

Participatie

Tabel 5.1 Participatie naar achtergrondkenmerken (%)

Participatie naar ervaren gezondheid, opleiding, leeftijd en langdurige gezondheidsbeperking

In de tabel hiernaast staan de vier achtergrondkenmerken die het meest bepalend zijn voor de mate van participatie van Alblasserdammers in volgorde van belangrijkheid. We zien achtereenvolgens hoe ervaren gezondheid, opleiding, leeftijd en het al dan niet hebben van een langdurige ziekte of beperking, samenhangen met de score op de indexscore participatie.

Ervaren gezondheid is de belangrijkste bepaler voor de mate van participatie. Hoe beter iemand zijn eigen gezondheid ervaart, hoe meer hij/zij participeert. Van de mensen met een zeer goede ervaren gezondheid bijvoorbeeld heeft 47% een hoge score op de participatie-index, tegenover slechts 6% van de Alblasserdammers met een (zeer) slechte gezondheid.

Opleidingsniveau is de tweede bepalende factor voor de mate van participatie. Hoe hoger het opleidingsniveau hoe hoger de score op de participatie index. Ruim de helft van de laagst opgeleiden (53%) heeft de laagste score op de participatie index. Een lage score op de participatie index komt daarentegen slechts bij in 8% van de hbo/wo opgeleiden voor.

Ook leeftijd heeft invloed op invloed op iemands participatie. De 18 tot 34 jarigen participeren het meest (44% heeft een hoge score) en de 65+ers het minst (12% heeft een hoge score).

Tenslotte zien we degenen met een of meer langdurige ziekten, aandoeningen of beperkingen duidelijk minder participeren dan Alblasserdammers zonder dit soort beperkingen.

In tabel 5.1 ziet u alles op een rij:

- Hoe hoger de ervaren gezondheid, hoe meer participatie
- Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe meer participatie
- Hoe jonger hoe meer participatie
- Langdurige ziekte hangt samen met minder participatie

	Indexscore Participatie		
	laag	gemiddeld	hoog
gemiddelde Alblasserdam	16	53	31
ervaren gezondheid			
zeer goed	8	45	47
goed	9	57	34
gaat wel	24	52	24
(zeer) slecht	76	18	6
opleiding			
geen opleiding/basisonderwijs	53	33	14
vmbo, mavo, mulo, lbo/mbo1	24	55	21
mbo 2, 3 of 4/havo, vwo, hbs, mms	10	55	35
hbo/wo	8	52	40
leeftijd			
18-34	7	49	44
35-64	15	52	33
65+	31	57	12
langdurige ziekte, aandoening of beperking			
ja	31	50	19
nee	9	53	38

Participatie

Tabel 5.2 Top 5 lidmaatschap vereniging/organisatie

	2017	2021
kerk/moskee	49	↓ 39
bibliotheek	36	↓ 29
sportvereniging	28	24
overige sportaanbieders	-	19
organisatie met maatschappelijk doel	14	15

Toelichting: % van totaal aantal inwoners Alblasserdam;

- = niet voorgelegd in 2017

pijltjes wijzen op een significante toename ↑ of afname ↓ t.o.v. 2017; als er geen pijltjes staan is er dus geen verschil met 2017

Lidmaatschap verenging/organisatie

In totaal is 80% van de Alblasserdammers van 18 jaar en ouder lid van een vereniging/organisatie. Dit is gelijk aan 2017. Ook tussen de wijken is er geen verschil met 2017.

In tabel 5.2 hiernaast staat de top 5 meest voorkomende verenigingen/organisaties waar inwoners lid van zijn.

De top 2 (kerk/moskee en de bibliotheek) in de tabel laat een sterke daling zien ten opzichte van 2017. In beide gevallen volgt deze daling een landelijke trend.

Met een daling van 10% ten opzichte van 2017 is het aantal mensen dat aangeeft lid te zijn van een kerk of moskee, flink gedaald. Landelijk daalt de religieuze betrokkenheid. Hierbij wordt onder meer gekeken naar het bezoek aan religieuze diensten (Bron CBS en De Hart en Houweligen¹). Deze daling is echter geleidelijk waar dit voor Alblasserdam met een daling van 10% groot is.

Voor het lidmaatschap bij een bibliotheek geldt dat dit sinds 1990 afneemt. In 2018 was nog 10% van de volwassenen lid (Bron: CBS). De cijfers voor Alblasserdam liggen in 2021 nog een stuk hoger, maar laten desalniettemin een forse daling zien ten opzichte van 2017.

Activiteiten doen

Naast activiteiten in verenigingsverband kunnen mensen ook andere activiteiten samen doen, zoals samen koffie drinken, samen koken of een uitstapje maken. In figuur 5.3 en 5.4 staat hoe actief inwoners binnen en buiten verenigingsverband zijn.

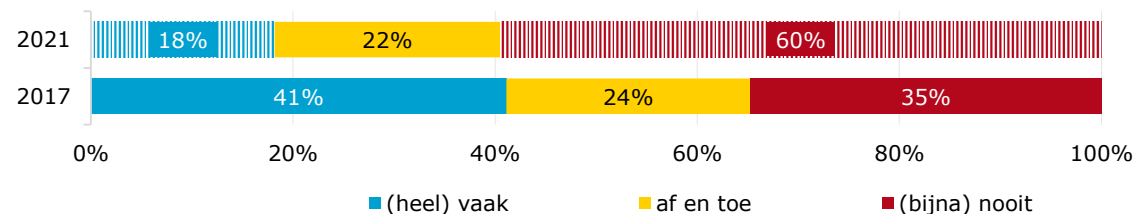
Duidelijk zichtbaar is de afname in activiteit voor de groep inwoners die (heel) vaak activiteiten onderneemt in verenigingsverband vergeleken met 2017.

De activiteiten buiten verenigingsverband worden in dezelfde mate gedaan vergeleken met 2017.

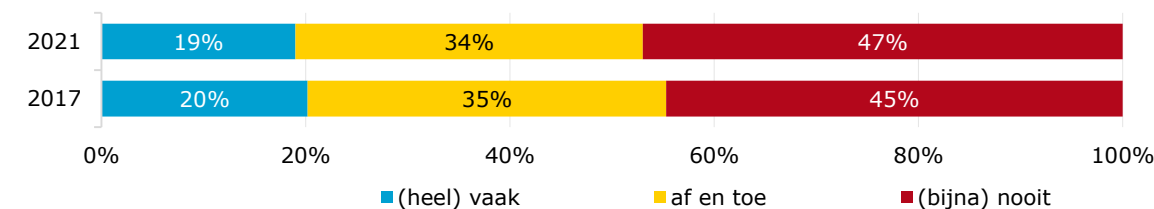
Ook hierbij is aannemelijk dat de coronacrisis van invloed is. Het past hierbij dat de impact op activiteiten in verenigingsverband daarbij groter is dan daarbuiten.

1: Hart, J. de & P. van Houweligen (2018). Christenen in Nederland. Kerkelijke deelname en christelijke gelovigheid. Den Haag: SCP.

5.3 Activiteiten in verenigingsverband doen: afgelopen 12 maanden

5.4 Activiteiten buiten verenigingsverband doen: afgelopen 12 maanden

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Participatie

5.5 Sportfrequentie in de afgelopen 12 maanden

Sport

In de pagina hiervoor hebben we gezien dat 24% van de Alblasserdammers lid is van een sportvereniging en/of een 'overige sportaanbieder' zoals een sportschool (19%). Uiteraard sporten mensen ook buiten verenigingsverband.

Figuur 5.5 laat de sportfrequentie van inwoners zien volgens de volgende definitie:

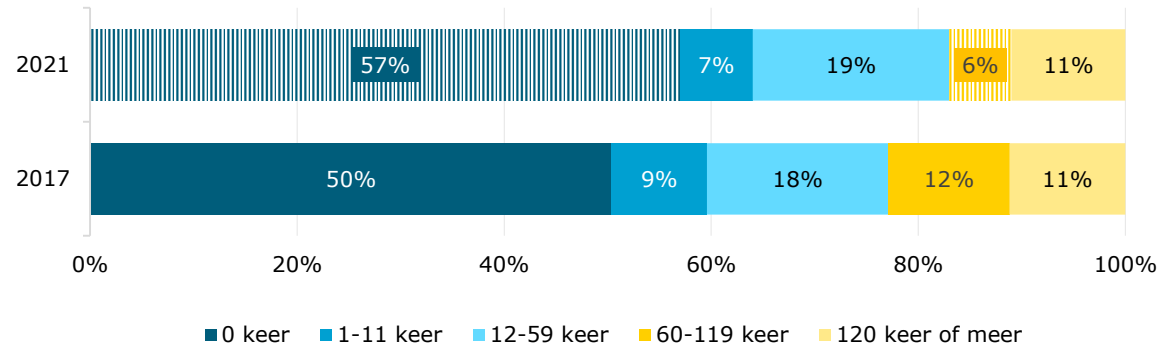
"Het gaat om activiteiten die u in de afgelopen twaalf maanden heeft gedaan volgens gebruiken en regels uit de sportwereld. U moet dus denken aan bijvoorbeeld voetbal, badminton, fitness, toerfietsen en schaken, maar niet aan yoga, tuinieren, puzzelen of fietsen naar het werk of naar de supermarkt. Sporten die u tijdens de vakanties heeft beoefend, tellen wel mee."

Bijna 6 van de 10 inwoners van Alblasserdam zegt niet te hebben gesport in het afgelopen (corona) jaar. Vier jaar geleden waren dat er nog 5 van de 10. De groep die in ieder geval een keer per week sportten halveerde van 12% naar 6%. Deze resultaten zijn in lijn met ander onderzoek.

Afgezet naar leeftijd blijkt de sportfrequentie af te nemen naarmate men ouder wordt. Zo geldt voor 36% van de 18-34 dat ze nooit sporten. Dit is 60% voor de leeftijdsgroep 35-64 jarigen en 73% voor de groep 65+'ers.

Uit onderzoek van het RIVM¹ naar sport- en beweeggedrag in 2020 blijkt dat 30 tot 50 procent van de bevolking aangeeft dat ze tijdens de coronacrisis minder zijn gaan sporten/bewegen.

1: Duijvestijn, M. et al. (2021). Sport- en Beweggedrag in 2020. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

Toelichting: **gearceerde staven** in de grafiek wijzen op een significant verschil t.o.v. 2017; als er geen gearceerde staven staan is er dus geen verschil met 2017.

Effect van de Coronacrisis

Effect van de Coronacrisis

De invloed van de coronapandemie

We zagen in het vorige hoofdstuk dat de coronacrisis invloed heeft gehad op de participatie mogelijkheden en het gedrag van mensen in Alblasserdam. De coronacrisis heeft dus invloed gehad op het sociaal functioneren van mensen.

Bij de open vragen over mantelzorg en vrijwilligerswerk bijvoorbeeld geven respondenten aan dat corona een negatieve invloed heeft gehad op hun activiteiten en zorg verlenende handelingen naar anderen. Aan het einde van de vragenlijst was er ruimte voor opmerkingen. Ook daar troffen we opmerkingen aan die betrekking hadden op de coronaepidemie. Zo schreef iemand: *"Door corona wordt je leven heel anders. Je kunt niet zomaar bij iemand op bezoek gaan en ook het verenigingsleven en kerkbezoek ligt stil."*

De impact van de coronaepidemie op de contacten die mensen hadden met de personen uit hun sociale netwerk (familie en vrienden) en het voorkomen van gevoelens van eenzaamheid worden verderop in dit hoofdstuk beschreven.

Invloed op werk

Op het gebied van werk is het beeld niet helemaal duidelijk. Al heeft bijna de helft van de Alblasserdammers in de werkzame leeftijd zijn of haar werk behouden; 42% lijkt geen antwoordcategorie te hebben gevonden voor zijn of haar situatie, hetgeen moeilijk verder te duiden is. Wel duidelijk is dat slechts 6% zijn baan is kwijt geraakt, 1% heeft tijdelijk ander werk gevonden en voor 3% is het onzeker op werkgebied.

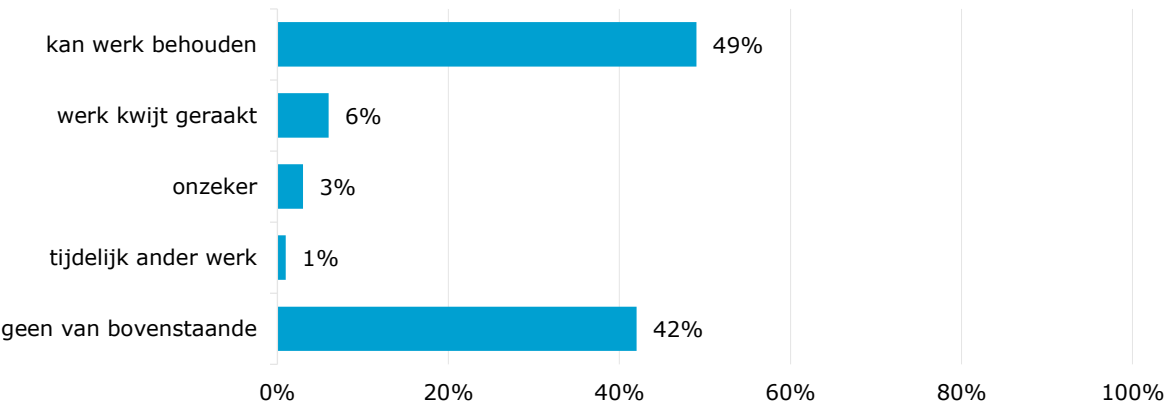
Invloed op financiën

In Alblasserdam heeft het grootste deel van de volwassenen in de werkzame leeftijd geen verandering meegemaakt in hun financiën tijdens de coronacrisis (77%). Voor één op de zes (15%) gold dat hun financiën verslechterden door de coronacrisis. Er is ook een klein deel dat aangaf dat hun financiën verbeterden (8%).

Het Sociaal Cultureel Planbureau¹ constateert in een onderzoek over de effecten van de coronacrisis dat een verslechtering van de financiële situatie vooral voorkomt bij mensen die al een laag inkomen hadden. Dit effect zien we ook in Alblasserdam terug. Onder Alblasserdammers die hun inkomen typeren als minimuminkomen/bijstandsniveau verslechterde bij 24% hun inkomen. Bij degenen die hun spaargeld moesten aanspreken of schulden moeten maken, zag 54% hun financiële positie verslechteren door de coronacrisis.

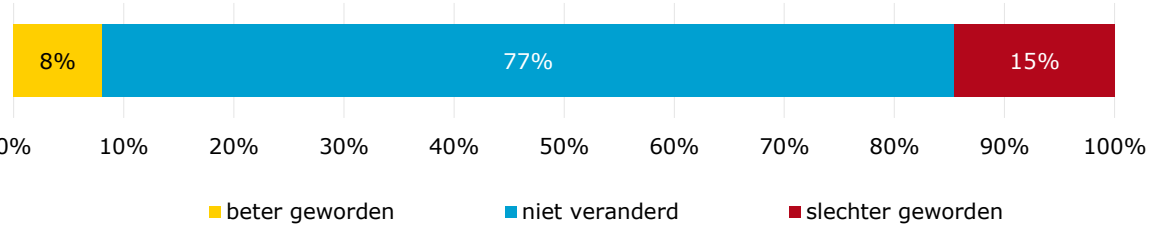
1: SCP (2021). Een jaar met corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Den Haag: SCP.

6.1 Invloed op werk

Toelichting: % van werkzame inwoners in Alblasserdam van 18-68 jaar, meerdere antwoorden mogelijk

6.2 Invloed op financiën

Toelichting: % van werkzame inwoners in Alblasserdam van 18-68 jaar

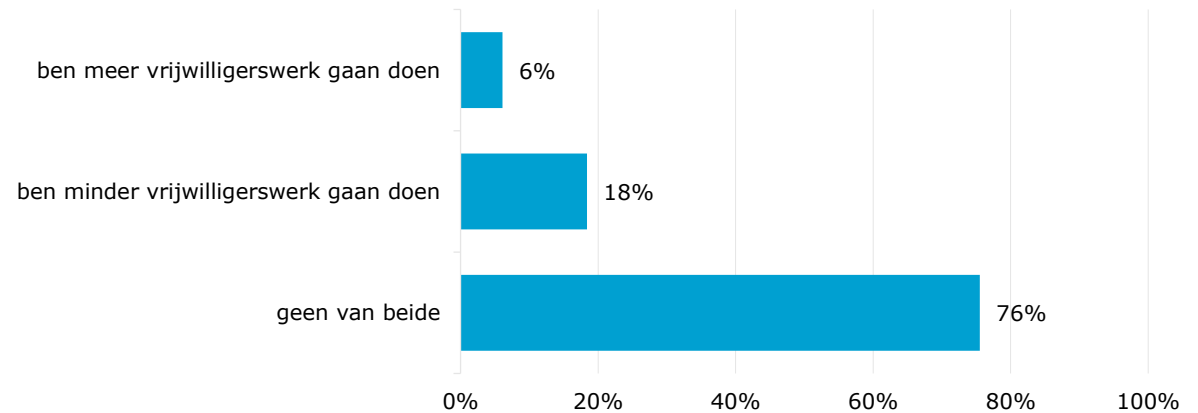

Vrijwillige inzet tijdens de coronacrisis

Sinds het uitbreken van de pandemie heeft de overheid ons in meer of mindere mate beperkingen opgelegd met betrekking tot sociale activiteiten en het ontmoeten van andere mensen. De mogelijkheden voor het doen van vrijwilligerswerk werden hierdoor kleiner. Aan de andere kant hielden sommigen juist meer vrije tijd over door het wegvallen van bestaande activiteiten of werk. Hoe heeft de coronacrisis invloed gehad op de vrijwillige inzet van Alblasserdammers?

Eén op de vijf inwoners (18%) zegt door het uitbreken van de coronacrisis minder vrijwilligerswerk te hebben gedaan dan normaal. Daar tegenover staat 6% die aangeeft juist méér vrijwilligerswerk te zijn gaan doen door de epidemie. De reden hiervoor is niet uitgevraagd in dit onderzoek, maar wellicht hadden zij meer tijd om zich vrijwillig in te zetten of waren ze meer gemotiveerd. Voor driekwart heeft de coronacrisis geen invloed gehad op de hoeveelheid vrijwilligerswerk die zij verrichtten.

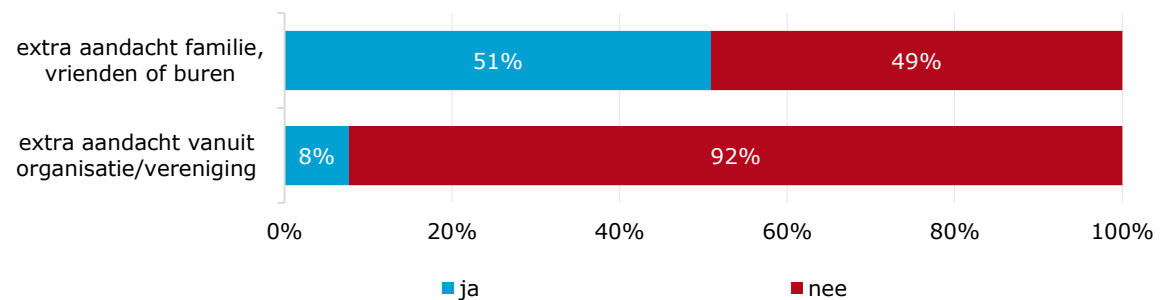
6.3 Vrijwilligerswerk in de coronacrisis

Extra aandacht voor anderen

Tijdens de coronacrisis ontstonden er groepen mensen die meer aandacht of hulp nodig hadden. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om mensen die besmet raakten met het virus of in sociaal isolement raakten. Nieuwe initiatieven om kwetsbaren te helpen werden opgericht. De helft van de Alblasserdammers geeft aan familie, vrienden of burens te hebben geholpen die extra hulp of aandacht nodig hadden door de coronacrisis. Eén op de twaalf heeft zich vanuit een organisatie of vereniging vrijwillig ingezet voor mensen die extra hulp of aandacht nodig hadden.

6.4 Extra aandacht voor anderen in de coronacrisis

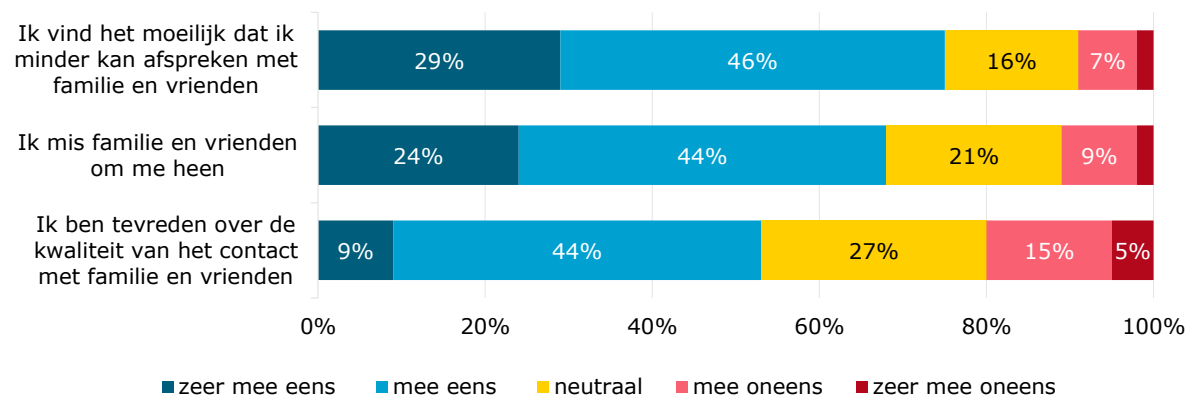
Sociale contacten tijdens de coronacrisis

Tijdens de coronacrisis zijn er minder mogelijkheden (geweest) om familie en vrienden te ontmoeten. In hoeverre hebben Alblasserdammers hier moeite mee?

Driekwart (29% + 46%) vindt het moeilijk dat hij minder kan afspreken met familie en vrienden, 29% vindt dit zelfs heel moeilijk (figuur 6.5). Daarnaast zegt 68% familie en vrienden om zich heen te missen. Toch is de helft (53%) tevreden over de kwaliteit van het contact met de mensen om zich heen; 20% is hier echter niet tevreden over.

We kunnen hieruit concluderen dat een groot deel van de Alblasserdammers moeite heeft (gehad) met de beperking van sociale contacten. Een kleine groep ondervindt (of ondervond) weinig problemen.

6.5 Stellingen over contact tijdens coronacrisis

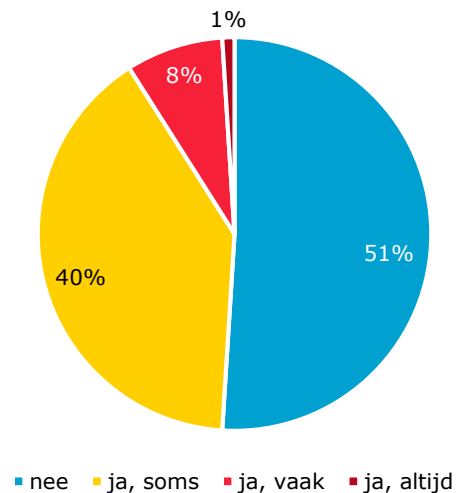

Eenzaamheid tijdens de coronacrisis

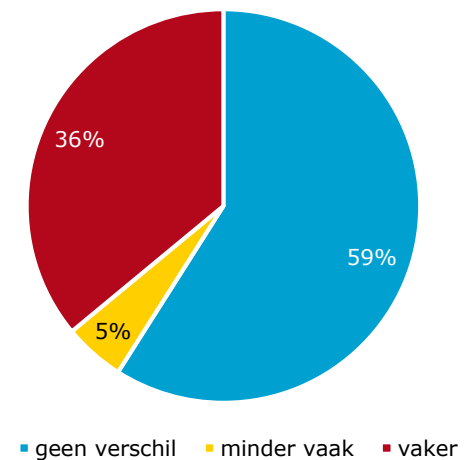
De helft van de inwoners heeft zich in de afgelopen 12 maanden eenzaam gevoeld (figuur 6.6). Vier op de tien gaven aan zich soms eenzaam te voelen, 8% voelde zich vaak eenzaam en een enkeling (1%) altijd.

In figuur 6.7 zien we welke rol de coronacrisis hierbij heeft gespeeld. Ruim een derde (36%) zegt zich vaker eenzaam te voelen door de crisis. Een kleine groep van 5% voelt zich juist minder eenzaam. Voor de meerderheid (59%) maakt het geen verschil. Jongeren van 18 t/m 34 jaar geven significant vaker aan zich vaker eenzaam te voelen door de coronacrisis (47%). Dit is in lijn met bevindingen van I&O Research.¹ Het gemis aan contacten op school en met vrienden, het gebrek aan activiteiten en het missen van een perspectief zorgen voor gevoelens van eenzaamheid onder jongeren.²

6.6 Eenzaam gevoeld in afgelopen 12 maanden

6.7 Vaker eenzaam door coronacrisis?

1: <https://www.ioresearch.nl/actueel/veel-jongeren-voelen-zich-nu-slechter-dan-voor-coronacrisis>

2: <https://www.movisie.nl/artikel/eenzaamheid-onder-jongeren-tijdens-coronacrisis>

Bijlage 1 Tabellen

Kernindicatoren per wijk

B.1 Aandeel Alblasserdammers dat... is/heeft (in %)

	Centrum		Souburgh		Kinderdijk		Blokweer		Alblasserdam		regio	
	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021
lid vereniging	82	80	81	83	83	79	82	78	82	80	76	77
onvoldoende sociale contacten ^a	6	↑ 27	6	↑ 25	8	↑ 24	5	↑ 33	6	↑ 28	8	↑ 29
sociaal geïsoleerd	3	9	8	9	8	5	7	11	6	9	8	↑ 10
mantelzorger ^b	26	21	31	↓ 18	22	17	27	24	27	↓ 21	25	↓ 22
mantelzorger bekend met ondersteuning ^b	45	67	55	63	39	↑ 71	49	62	48	↑ 64	46	↑ 63
mantelzorger die zich overbelast voelt ^{b c}	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	3	2
vrijwilliger	41	30	42	↓ 30	41	31	40	↓ 24	41	↓ 28	36	↓ 25
actief in de buurt	15	16	21	↓ 10	17	11	15	11	16	12	13	↓ 11
weinig eigen kracht (o.b.v. indexscore)	2	5	4	7	6	3	2	7	3	6	5	6
nauwelijks participeert (o.b.v. indexscore)	5	↑ 18	8	14	6	11	5	↑ 18	6	↑ 16	6	↑ 14

^a in 2021 is de vraagstelling iets aangepast: 2017: Vindt u dat u voldoende contacten met andere mensen hebt?

2021: Vindt u dat u in de afgelopen 12 maanden voldoende contacten met andere mensen had?

^b mantelzorgers die meer dan 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden zorgen

^c vanwege het beperkte aantal respondenten kunnen we geen uitsplitsing maken op wijkniveau

Toelichting: ↑ = significante toename t.o.v. vorige meting; ↓ = significante afname t.o.v. vorige meting

Professionele hulp

B.2 Professionele hulp kunnen vinden indien nodig (in %)

	2017	2019	2021
psychische problemen	77	↓ 69	↑ 79
lichamelijke beperkingen	73	↓ 62	↑ 75
vinden van werk	70	↓ 63	↑ 72
kindermishandeling	.	57	↑ 72
huiselijk geweld	.	56	↑ 72
vinden van huisvesting	.	64	69
moeite met rondkomen/geldzorgen	.	43	↑ 65
schulden	52	↓ 43	↑ 63
ontmoeten van/contact met mensen	60	58	62
relatieproblemen	.	.	59
opvoedondersteuning	51	47	↑ 59
mantelzorgondersteuning	46	52	57
eenzaamheid	.	.	57
echtscheiding	42	↓ 34	↑ 54

Toelichting: . = niet gevraagd in betreffende meting

↑ = significante toename t.o.v. vorige meting; ↓ = significante afname t.o.v. vorige meting

In het rapport worden in de tekst bij figuur 1.6 de cijfers uit de jaren 2017 en 2021 met elkaar vergeleken. De reden hiervoor is dat de cijfers uit de tussenmeting uit 2019 (net als die in 2015) consistent en onverklaarbaar veel lager liggen dan die in de grote metingen. Omdat het hier een patroon betreft kiezen we er in dit geval voor om uitsluitend de cijfers uit de grote metingen met elkaar te vergelijken in de tekst. Voor de volledigheid nemen we hier in de bijlage wel de cijfers op uit de tussenmeting van 2019. De pijltjes voor 2021 hebben betrekking op de vergelijking met 2019 en gaan niet op voor de vergelijking met 2017 zoals gepresenteerd in de tekst bij figuur 1.6.

Bekendheid voorzieningen

B.3 Bekendheid voorzieningen totaal (in %)

	2017			2019			2021		
	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend
Centrum voor Jeugd en Gezin	63	39	24	57	28	29	↑ 67	39	28
Maatschappelijk werk	83	47	36	↓ 65	41	24	↑ 78	46	32
Consultatiebureau	86	23	63	↓ 72	19	53	76	29	47
Jongerenwerk/JeugdPunt	60	42	18	↓ 47	34	13	↑ 61	44	17
MEE Drechtsteden	41	25	16	36	22	14	37	24	13
Meldpunt Zorg en Overlast	34	27	7	28	7	21	↑ 36	28	8
Veilig Thuis	37	25	12	39	24	15	↑ 51	28	23
Helpende Handen	41	27	14	44	24	20	↑ 54	37	17
Cliëntondersteuning	19	13	6	↑ 25	18	7	24	17	7
Inloop GGZ (Yulius)	41	25	16	43	29	14	47	32	15
Inloophuis	37	24	13	42	26	16	44	31	13
Alzheimer Trefpunt	49	32	17	↑ 59	40	19	↓ 44	31	13
Sociale Dienst Drechtsteden	41	25	16	36	22	14	↑ 59	39	20
Stichting Welzijn Alblasserdam	64	39	25	64	30	34	66	47	19
Sociaal Raadslieden	43	25	18	↑ 50	27	23	46	31	15
Vrijwilligerssteunpunt	34	22	12	↑ 41	24	17	38	26	12
Klussendienst WoonCadans	24	15	9	24	16	8	23	16	7
Gezondheidscentrum DOK 11	94	15	79	96	4	92	92	12	80
Wmo-loket	47	27	20	46	24	22	46	30	16
Multifunctioneel Centrum Maasplein	57	33	24	60	27	33	↓ 51	32	19
Cultureel Centrum Landvast	88	24	64	↑ 95	11	84	↓ 90	26	64
Bibliotheek Aan Zet	93	18	75	↓ 81	24	57	77	25	52
ABC-Team	.	.	.	26	11	15	↑ 35	15	20

Toelichting: de kolom 'totaal bekend' is een optelling van de kolommen 'beetje bekend' en 'goed bekend'

. = niet gevraagd in betreffende meting

↑ = significante toename t.o.v. vorige meting; ↓ = significante afname t.o.v. vorige meting; er is enkel getoetst voor de totale bekendheid (kolom 'totaal bekend')

In het rapport worden in de tekst bij figuur 1.7 de cijfers uit de jaren 2017 en 2021 met elkaar vergeleken. De reden hiervoor is dat de cijfers uit de tussenmeting uit 2019 (net als die in 2015) consistent en onverklaarbaar veel hoger of lager liggen dan die in de grote metingen. Omdat het hier een patroon betreft kiezen we er in dit geval voor om uitsluitend de cijfers uit de grote metingen met elkaar te vergelijken in de tekst. Voor de volledigheid nemen we hier in de bijlage wel de cijfers op uit de tussenmeting van 2019. De pijltjes voor 2021 hebben betrekking op de vergelijking met 2019 en gaan niet op voor de vergelijking met 2017 zoals gepresenteerd in de tekst bij figuur 1.7.

Bekendheid voorzieningen

B.4 Bekendheid voorzieningen, % van de doelgroep

	2017			2019			2021		
	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend	totaal bekend	beetje bekend	goed bekend
% van ouders met kinderen van 0 tot 23 jaar									
consultatiebureau	96	5	91	93	4	89	93	9	84
Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)	83	41	42	77	25	52	86	28	58
Jongerenwerk/Jeugdpunt Alblasserdam	64	51	13	↓ 49	34	15	↑ 66	44	22
% van ouders met kinderen van 0 tot 18 jaar									
consultatiebureau	96	6	90	93	8	85	94	8	86
Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)	82	41	41	73	26	47	↑ 89	28	61
Jongerenwerk/Jeugdpunt Alblasserdam	65	51	14	↓ 48	32	16	↑ 69	47	22

Toelichting: de kolom 'totaal bekend' is een optelling van de kolommen 'beetje bekend' en 'goed bekend'

↑ = significante toename t.o.v. vorige meting; ↓ = significante afname t.o.v. vorige meting; er is enkel getoetst voor de totale bekendheid (kolom 'totaal bekend')

Bekendheid voorzieningen

B.5 Bekendheid mantelzorgondersteuning, % van mantelzorgers ^a

	2017	2019	2021		
			totaal bekend	beetje bekend	goed bekend
respijtzorg	37	23	63	37	26
persoonlijke ondersteuning van cliëntondersteuner	.	17	49	31	18
mantelzorgsalons	37	30	50	26	24
Alzheimer Trefpunt	57	42	65	35	30
dag of week van de mantelzorg	53	55	71	34	37
mantelzorgwaardering	32	31	58	28	30
persoonlijke ondersteuning van mantelzorgconsulent	31	29	58	38	20
hulp vanuit Helpende Handen	.	30	60	30	30
hulp vanuit WoonCadans	.	11	34	15	19
Inloophuis Dementie	.	31	45	21	24

^a mantelzorgers die meer dan 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden zorgen

. = niet gevraagd in betreffende meting

Toelichting: in 2021 is de antwoordcategorie 'ja, bekend' opgesplitst in de categorieën 'ja, beetje bekend' en 'ja, goed bekend'.

De kolom 'totaal bekend' is een optelling van de kolommen 'beetje bekend' en 'goed bekend'.

Omdat de antwoordcategorieën in 2021 niet gelijk zijn aan 2017 en 2019 wordt in de tabel geen vergelijking gemaakt met voorgaande metingen.

Kernindicatoren per gemeente

B.6 Aandeel inwoners dat... is/heeft (in %)

	Alblasserdam		Dordrecht		Hardinxveld-Giessendam		Hendrik-Ido-Ambacht		Papendrecht		Sliedrecht		Zwijndrecht		regio	
	2017	2021	2017	2021	2017 ^a	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021	2017	2021
lid vereniging	82	80	75	74	-	86	77	80	75	76	79	↑ 85	74	75	76	77
onvoldoende sociale contacten ^b	6	↑ 28	9	↑ 30	-	22	5	↑ 30	6	↑ 30	7	↑ 27	8	↑ 29	8	↑ 29
sociaal geïsoleerd	6	9	9	10	-	7	5	7	6	↑ 10	9	11	9	10	8	↑ 10
mantelzorger ^c	27	↓ 21	24	22	-	19	25	24	24	20	27	22	25	22	25	↓ 22
mantelzorger bekend met ondersteuning ^c	48	↑ 64	56	62	-	70	50	56	61	65	56	69	53	62	46	↑ 63
mantelzorger die zich overbelast voelt ^c	4	2	3	3	-	1	5	3	4	↓ 1	6	2	4	3	3	2
vrijwilliger	41	↓ 28	34	↓ 24	-	34	36	↓ 24	37	↓ 23	43	↓ 30	34	↓ 23	36	↓ 25
actief in de buurt	16	12	13	↓ 10	-	13	12	15	12	11	13	10	14	↓ 9	13	↓ 11
weinig eigen kracht (o.b.v. indexscore)	3	6	5	5	-	5	3	4	5	↑ 8	5	7	7	8	5	6
nauwelijks participeert (o.b.v. indexscore)	6	↑ 16	8	↑ 13	-	11	4	↑ 11	5	↑ 17	5	↑ 13	7	↑ 16	6	↑ 14

^a voor Hardinxveld-Giessendam zijn geen cijfers uit 2017 beschikbaar

^b in 2021 is de vraagstelling iets aangepast: 2017: Vindt u dat u voldoende contacten met andere mensen hebt?

2021: Vindt u dat u in de afgelopen 12 maanden voldoende contacten met andere mensen had?

^c mantelzorgers die meer dan 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden zorgen

Toelichting: ↑ = significante toename t.o.v. vorige meting; ↓ = significante afname t.o.v. vorige meting

Bijlage 2

Verantwoording onderzoek

Methode, steekproef en respons

Methode

Het onderzoek is uitgevoerd via een online vragenlijst. Geselecteerde inwoners kregen per brief het verzoek om aan het onderzoek deel te nemen en de vragenlijst op internet in te vullen. Indien gewenst konden zij een schriftelijke vragenlijst opvragen.

Steekproef

De steekproef bestaat uit inwoners van Alblasterdam van 18 jaar en ouder, die niet in een verzorgingshuis of andere instelling wonen. De tabel hieronder geeft per wijk het aantal verstuurde enquêtes en de respons weer.

	verstuurde enquêtes (aantal)	respons (aantal)	respons (%)
Centrum	400	139	35
Kinderdijk	400	138	35
Blokweer	400	131	33
Souburgh	400	145	36
Alblasterdam	1.600	553	35

Het databestand is herwogen naar wijk en leeftijd.^a

Veldwerkperiode

april en mei 2021

^a In 2017 was er een Drechtsteden-brede wegging, waardoor cijfers licht kunnen afwijken van die in de rapportage uit 2017.

Achtergrondkenmerken

Achtergrondkenmerken respondenten

De tabellen hieronder laten zien hoe de groep respondenten er uitziet op de kenmerken leeftijd, opleidingsniveau en huishoudinkomen.^a

leeftijd	%
18-34 jaar	19
35-44 jaar	13
45-54 jaar	11
55-64 jaar	15
65+ jaar	42

opleidingsniveau	%
geen opleiding / basisonderwijs	13
vmbo, mavo, mulo, lbo/mbo 1	30
mbo 2, 3 of 4 / havo, vwo, hbs, mms	34
hbo / wo	23

huishoudinkomen (zelf gerapporteerd)	%
minimuminkomen / bijstandsniveau	15
tussen minimum en modaal	34
modaal (ca. € 35.000 bruto)	24
1,5x tot 2x modaal	20
meer dan 2x modaal	7

^a De cijfers zijn ongewogen.

Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheidsmarges

In steekproefonderzoek heb je te maken met betrouwbaarheidsmarges, omdat niet alle personen in de doelgroep bevroegd zijn of meegedaan hebben. Een betrouwbaarheidsmarge rond een onderzoeksuitkomst is kleiner naarmate het aantal respondenten in het onderzoek groter is. Daarnaast is de betrouwbaarheidsmarge afhankelijk van het gemeten percentage.

De tabel hiernaast geeft als voorbeeld de betrouwbaarheidsmarges voor een uitkomst van 50% en ter illustratie ook voor een uitkomst van 10% of 90%. Er hebben ruim 500 respondenten aan het onderzoek deelgenomen. Wanneer 50% van hen een bepaalde mening heeft, dan bedraagt de marge $\pm 4\%$ en kunnen we met 95% zekerheid zeggen dat dit percentage in werkelijkheid (onder de totale doelgroep) zal liggen tussen de 46% en 54%.

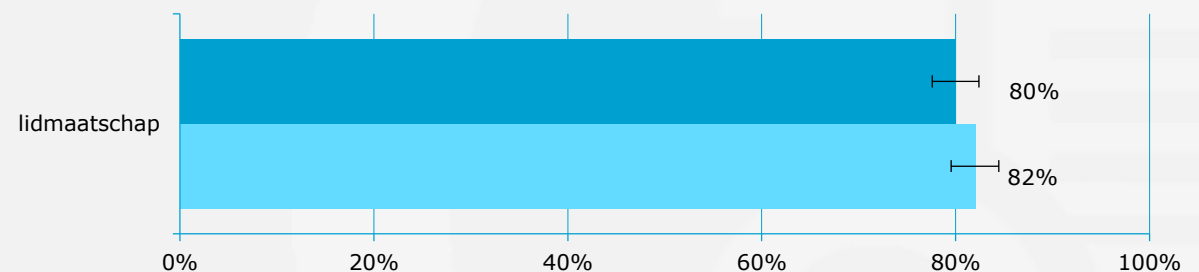
bij een respons van:	is 10% eigenlijk:	is 50% eigenlijk:	is 90% eigenlijk:
50	10% \pm 8%	50% \pm 14%	90% \pm 8%
100	10% \pm 6%	50% \pm 9%	90% \pm 6%
150 (wijk)	10% \pm 5%	50% \pm 8%	90% \pm 5%
250	10% \pm 4%	50% \pm 6%	90% \pm 4%
500 (totaal)	10% \pm 3%	50% \pm 4%	90% \pm 3%

95%-betrouwbaarheidsmarges gemeten %

Wanneer is er sprake van een significant verschil tussen 2017 en 2021?

Om te toetsen of verschillen in percentages veroorzaakt zijn door het toevalskarakter van de steekproef of dat er werkelijk een verschil is, zijn ook weer de betrouwbaarheidsmarges van belang. Een percentage van de meting uit 2021 verschilt pas significant van het percentage uit de meting van 2017 als het hoger of lager is dan het betrouwbaarheidsmarge dat om de uitkomsten van de jaren heen ligt.

Bijvoorbeeld: in 2017 is 82% van de inwoners lid van een vereniging. Dit moet, gezien de betrouwbaarheidsmarges, gelezen worden als 79% à 85%. De uitkomst voor 2021 is 80%, wat gelezen moet worden als 77% à 83%. Beide betrouwbaarheidsmarges overlappen elkaar (zie de streepjes rond de balken in de figuur hiernaast). Er is dus géén sprake van een significant verschil. Als we in de rapportage spreken over verschillen zijn dit altijd significante verschillen.

Indexen & regressieanalyse

Indexen

Op basis van de resultaten van het onderzoek hebben we twee indexen opgesteld: 'Eigen Kracht' en 'Participatie'. Hieronder laten we zien uit welke variabelen de twee indexen zijn opgebouwd. Voor elke variabele hebben we zogenaamde standaard scores berekend. Deze scores zijn opgeteld en omgerekend tot een schaal van 0 tot 10. Deze scores zijn tot slot voor beide indexen ingedeeld in drie categorieën (laag-gemiddeld-hoog).

variabelen in index Eigen kracht	toelichting
belemmering door beperking of ziekte	mate waarin men wordt belemmerd door een ziekte, aandoening of beperking in verschillende situaties
begrijpen van brieven en formulieren	mate waarin men moeite heeft met het begrijpen van brieven van officiële instanties en het invullen van formulieren
omgaan met problemen	mate waarin men kan omgaan met onverwachte problemen en in staat is om problemen op te lossen
financiële gezinssituatie	hoe is de huidige financiële situatie van het gezin of huishouden
weg vinden naar instanties	weet men waar men terecht kan voor professionele hulp op verschillende gebieden indien nodig

variabelen in index Participatie	toelichting
ondernemen van activiteiten	mate waarin men activiteiten in en buiten verenigingsverband onderneemt
sociaal isolement	mate waarin men contacten heeft met andere mensen
beleving aantal sociale contacten	mate waarin men zelf vindt of men voldoende contacten met andere mensen heeft
werk of opleiding	heeft men betaald werk of een eigen bedrijf of volgt men een studie
vrijwilligerswerk	heeft men in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk gedaan

Regressieanalyse

Regressieanalyse is een analyse van de data om te kijken of een bepaalde variabele invloed heeft op een andere variabele (of samengestelde index van variabelen). Ook kan bij regressieanalyse getoetst worden of dit een positieve of een negatieve invloed is. Het voordeel van regressieanalyse is dat je ook het effect van meerdere variabelen kan meten. Het kan dan zijn dat sommige variabelen relatief gezien minder van invloed zijn omdat er één andere belangrijke variabele is die veel invloed heeft. Bijvoorbeeld leeftijd en gezondheid. Apart kunnen beiden belangrijk zijn, maar neem je deze samen in een analyse dan zien we dat gezondheid de belangrijkste invloed heeft (leeftijd hangt namelijk ook samen met gezondheid; een hogere leeftijd gaat vaak samen met een minder goede gezondheid).

Over ons

Over het OCD

Partner voor bestuur en beleid! Dat wil het OCD zijn voor haar opdrachtgevers in de Drechtsteden en daarbuiten. Wij bieden ondersteuning op maat met onderzoek, advies en informatie. Zodat beleid optimaal ontwikkeld, uitgevoerd en waar nodig bijgesteld kan worden. Meer weten? Bezoek onze website!

Contact

Wilt u tips of informatie doorgeven of heeft u misschien een vraag over dit product? Neem dan gerust contact op ons door te bellen naar **078 770 3905** of te mailen naar ocd@drechtsteden.nl.

Auteurs

K.F.J. (Kristel) Kuijstermans-Lambregts

E.L. (Liesbeth) Heering

I.A.C. (Ingrid) Soffers

W.P. (Willem Paul) Peters

W. (Wanda) van den Boogaard

M.J. (Michel) Borst

Klik hier!
Ga naar
onze website

Colofon

Monitor Sociaal 2021

Ablasserdam

Onderzoekcentrum Drechtsteden

Juli 2022

Adres

Industrieweg 11
3361 HJ Sliedrecht

Postbus 619
3300 AP Dordrecht

Telefoon

078 770 3905

Website

onderzoekcentrumdrechtsteden.nl

Onderzoekcentrum
Drechtsteden

Partner voor bestuur en beleid